Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (seitsemäs jaosto)

24 päivänä toukokuuta 2012 *

Kilpailu — Yritysten yhteenliittymän päätös — Maksu-, maksuaika- ja luottokorteilla suoritettujen maksutapahtumien vastaanottopalvelujen markkinat — Päätös, jolla todetaan EY 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan rikkominen — Monenväliset toimitusmaksut — EY 81 artiklan 1 ja 3 kohta — Liitännäisrajoituksen käsite — Objektiivisen välttämättömyyden puuttuminen — Vaikutuksiin perustuva kilpailun rajoittaminen — Yksittäispoikkeuksen myöntämisen edellytykset — Puolustautumisoikeudet — Korjaustoimenpide — Uhkasakko — Perustelut — Oikeasuhteisuus

Asiassa T-111/08,

MasterCard, Inc., kotipaikka Wilmington, Delaware (Yhdysvallat),

MasterCard International, Inc., kotipaikka Wilmington,

MasterCard Europe, kotipaikka Waterloo (Belgia),

edustajinaan asianajajat B. Amory, V. Brophy ja S. McInnes sekä T. Sharpe, QC,

kantajina,

joita tukevat

Banco Santander, SA, kotipaikka Santander (Espanja), edustajinaan asianajajat F. Lorente Hurtado, P. Vidal Martínez ja A. Rodriguez Encinas,

Royal Bank of Scotland plc, kotipaikka Edinburgh (Yhdistynyt kuningaskunta), edustajinaan solicitor D. Liddell, asianajaja D. Waelbroeck, N. Green, QC, ja barrister M. Hoskins,

HSBC Bank plc, kotipaikka Lontoo (Yhdistynyt kuningaskunta), edustajinaan solicitor M. Coleman, solicitor P. Scott ja R. Thompson, QC,

Bank of Scotland plc, kotipaikka Edinburgh, edustajinaan aluksi solicitor S. Kim, solicitor K. Gordon ja solicitor C. Hutton, sittemmin J. Flynn, QC, solicitor E. McKnight ja solicitor K. Fountoukakos-Kyriakakos,

Lloyds TSB Bank plc, kotipaikka Lontoo, edustajinaan solicitor E. McKnight, solicitor K. Fountoukakos-Kyriakakos, ja J. Flynn, QC,

ja

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

MBNA Europe Bank Ltd, kotipaikka Chester (Yhdistynyt kuningaskunta), edustajinaan solicitor A. Davis, ja J. Swift, QC,

väliintulijoina,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään aluksi F. Arbault, N. Khan ja V. Bottka, sittemmin Khan ja Bottka,

vastaajana,

jota tukevat

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta, asiamiehinään aluksi E. Jenkinson ja I. Rao, sittemmin Rao, S. Ossowski ja F. Penlington, ja lopuksi Rao, Ossowski ja C. Murrell, avustajinaan J. Turner, QC, ja barrister J. Holmes,

British Retail Consortium, kotipaikka Lontoo, edustajinaan solicitor P. Crockford ja barrister A. Robertson,

ja

EuroCommerce AISBL, kotipaikka Bryssel (Belgia), edustajinaan aluksi asianajajat F. Tuytschaever ja F. Wijckmans, sittemmin Wijckmans ja asianajaja J. Stuyck,

väliintulijoina,

jossa ensisijaisesti vaaditaan kumottavaksi [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 19.12.2007 tehty komission päätös K (2007) 6474 lopullinen (asiat COMP/34.579 – MasterCard, COMP/36.518 – EuroCommerce ja COMP/38.580 – Commercial Cards) ja toissijaisesti vaaditaan kumottavaksi mainitun päätöksen 3–5 ja 7 artikla,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (seitsemäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Dittrich sekä tuomarit I. Wiszniewska-Białecka ja M. Prek (esittelevä tuomari),

kirjaaja: hallintovirkamies N. Rosner,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 8.7.2011 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Tosiseikat

I *Kantaja*

1 MasterCard on kansainvälinen maksuorganisaatio (jäljempänä MasterCard-maksuorganisaatio), jota edustaa useampi oikeushenkilö, eli MasterCard Inc. -niminen holdingyhtiö ja sen kaksi tytäryhtiötä MasterCard International Inc. ja MasterCard Europe (jäljempänä yhdessä kantajat).

2 Kantajat vastaavat MasterCard- ja Maestro- korttimaksujärjestelmien (jäljempänä yhdessä MasterCard-järjestelmä ja MasterCard-kortit) hallinnoinnista ja koordinoinnista, mikä käsittää muun muassa järjestelmän sääntöjen vahvistamisen sekä hyväksymis- ja korvauspalvelujen tarjoamisen järjestelmään osallistuville rahoituslaitoksille. Vastuu MasterCard-korttien myöntämisestä ja jäsenyyssopimusten tekeminen kauppiaiden kanssa siitä, että nämä hyväksyvät MasterCard-kortit maksuvälineenä, kuuluu rahoituslaitoksille.

3 Ennen 25.5.2006 pankit omistivat koko MasterCard-maksuorganisaation ja niillä oli sen osalta vastaava äänivalta. Kyseisenä päivänä MasterCard listautui (jäljempänä IPO) New Yorkin pörssiin (Yhdysvallat) ja tässä yhteydessä sen rakenne ja hallinto muuttuivat.

II *Riidanalaisen päätöksen taustalla oleva hallinnollinen menettely*

4 British Retail Consortium (jäljempänä BRC) ja EuroCommerce AISBL saattoivat 30.3.1992 ja 27.6.1997 Euroopan yhteisöjen komission käsiteltäväksi kantelut, jotka koskivat muun muassa Europay International SA:ta (jäljempänä Europay), joka nykyään on MasterCard Europe.

5 Europay toimitti 22.5.1992, vuoden 1993 toukokuussa ja 8.9.1994 useita ilmoituksia. Se toimitti kyseisten ilmoitusten jälkeen 1.7.1995 voimaan tulleen ilmoituksen, joka koski kaikkia Europayn maksujärjestelmiä.

6 Sen jälkeen kun komissio oli lähettänyt Europaylle väitetiedoksiannon ja saanut siihen vastauksen, komissio julkaisi 13.4.2002 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 – joka on [EY 81] ja [EY 82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus (EYVL 1962, 13, s. 204) – 19 artiklan 3 kohdan mukaisen ilmoituksen, jossa se ilmoitti aikomuksestaan omaksua myönteisen kannan Europay-järjestelmän tiettyjen sellaisten sääntöjen osalta, joihin eivät kuitenkaan kuuluneet monenvälisiä toimitusmaksuja koskevat säännöt.

7 Komissio aloitti 22.11.2002 viran puolesta tutkimuksen, joka koski yrityskortteihin liittyviä monenvälisiä toimitusmaksuja Euroopan talousalueella (ETA).

8 Komissio lähetti 24.9.2003 kantajille väitetiedoksiannon, joka koski MasterCard-järjestelmän sääntöjä ja niiden monenvälisiin toimitusmaksuihin liittyviä päätöksiä.

9 Kantajat vastasivat väitetiedoksiantoon 5.6.2004.

10 Komissio lähetti 21.6.2006 kantajille täydentävän väitetiedoksiannon (jäljempänä TVTA).

11 Kantajat saivat mahdollisuuden tutustua komission asiakirja-aineistoon 3.7., 4.7. ja 22.8.2006.

12 Kantajat vastasivat TVTA:han 15.10.2006 (jäljempänä VTVTA).

13 Kantajia kuultiin 14.11.–15.11.2006 pidetyssä kuulemistilaisuudessa.

14 Komissio lähetti 23.3.2007 kantajille kirjeen, jossa se esitteli asian tosiseikat.

15 Kantajat vastasivat edellä mainittuun kirjeeseen 16.5.2007.

Riidanalainen päätös

16 Komissio teki 19.12.2007 [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (COMP/34.579 – MasterCard, COMP/36.518 – EuroCommerce, COMP/38.580 – Yrityskortit) päätöksen K (2007) 6474 lopullinen (jäljempänä riidanalainen päätös), jonka pääkohdat esitellään seuraavaksi.

I *Neljän osapuolen maksukorttijärjestelmä ja toimitusmaksut*

17 Komissio palauttaa mieliin, että neljän osapuolen maksukorttijärjestelmä (josta käytetään myös nimitystä avoin maksukorttijärjestelmä), kuten MasterCard-järjestelmä, eroaa kolmen osapuolen järjestelmistä siten, että neljän osapuolen järjestelmissä kortteja myöntävä rahoituslaitos (jäljempänä kortin myöntävä pankki tai myöntäjä) voi olla eri kuin se rahoituslaitos, joka tarjoaa kauppiaille korttitapahtumien vastaanottopalveluja, eli palveluja, jotka mahdollistavat sen, että kauppiaat voivat hyväksyä kortteja maksuvälineinä (jäljempänä korttitapahtumia vastaanottava pankki tai vastaanottaja) (riidanalaisen päätöksen 234–249 perustelukappale).

18 Toimitusmaksut liittyvät kortin myöntävän pankin ja korttitapahtumia vastaanottavan pankin väliseen suhteeseen, kun nämä selvittävät korttitapahtumia, ja ne vastaavat tiettyä määrää, joka vähennetään kortin myöntävän pankin hyväksi. Ne on erotettava sellaisista kuluista, joita korttitapahtumat vastaanottava pankki perii kauppiailta (”merchant service charge”; jäljempänä kauppiaiden palvelumaksu tai KPM).

19 Komissio korosti sitä, ettei MasterCard-maksuorganisaatiossa tavallisesti velvoiteta kortteja myöntäviä pankkeja käyttämään toimitusmaksuista saatuja tuloja tietyllä tavalla, ja ettei tätä valvota kyseisessä järjestelmässä systemaattisesti (riidanalaisen päätöksen 138 perustelukappale). Komissio totesi myös, etteivät kantajat kuvailleet – tai kuvailleet enää – toimitusmaksuja hinnaksi tai korvaukseksi tietyistä palveluista, joita kortteja myöntävät pankit suorittavat kauppiaille, vaan mekanismiksi, jolla tasapainotetaan kortinhaltijoiden ja kauppiaiden vaatimuksia (riidanalaisen päätöksen 146–155 kohta).

20 Riidanalainen päätös ei koske kaikkia MasterCard-järjestelmässä perittyjä maksuja, vaan ainoastaan sellaisia maksuja, jotka riidanalaisessa päätöksessä luokitellaan Euroopan talousalueella tai euro-alueella sovellettaviksi monenvälisiksi toimitusmaksuiksi (jäljempänä MTM), eli maksuiksi, joita sovelletaan, jos kortteja myöntävien pankkien ja korttitapahtumia vastaanottavien pankkien välillä ei ole kahdenvälisesti sovittu toimitusmaksuja tai toimitusmaksuja ei ole vahvistettu kollektiivisesti kansallisella tasolla (riidanalaisen päätöksen 118 perustelukappale).

II *Merkityksellisten markkinoiden määritteleminen*

21 Komission mukaan neljän osapuolen maksukorttijärjestelmien osalta on aiheellista erotella toisistaan kolmet erilaiset tuotemarkkinat. Ensinnäkin on olemassa tuoteketjun loppupään markkinat, jotka vastaavat niitä palveluja, joita maksukorttijärjestelmässä tarjotaan rahoituslaitoksille, eli markkinat, joilla eri korttijärjestelmät kilpailevat keskenään (jäljempänä järjestelmien väliset markkinat). Sitten on olemassa tuoteketjun alkupään markkinat, joilla kortteja myöntävät pankit kilpailevat saadakseen asiakkaikseen maksukorttien haltijoita (jäljempänä korttien myöntämisen markkinat). Lopuksi on olemassa toiset tuoteketjun alkupään markkinat, joilla korttitapahtumia vastaanottavat pankit kilpailevat saadakseen asiakkaikseen kauppiaita (jäljempänä korttitapahtumien vastaanottamisen markkinat) (riidanalaisen päätöksen 278–282 perustelukappale).

22 Komissio määritteli merkitykselliset markkinat siten, että ne muodostuvat kotimaisista korttitapahtumien vastaanottamisen markkinoista ETA:n jäsenvaltioissa (riidanalaisen päätöksen 283–329 perustelukappale).

23 Komissio ei hyväksynyt kantajien hallinnollisessa menettelyssä esittämiä väitteitä siitä, että kyseessä ovat ainoastaan yhdet tuotemarkkinat, eli markkinat, joilla ne palvelut, joita maksukorttijärjestelmät tarjoavat kortinhaltijoiden ja kauppiaiden yhteisen kysynnän perusteella, kilpailevat keskenään ja muiden maksutapojen, mukaan lukien käteinen ja shekit, kanssa (riidanalaisen päätöksen 250–277 perustelukappale).

III *EY 81 artiklan 1 kohdan soveltaminen*

A *Yritysten yhteenliittymän päätös*

24 Komission mukaan MasterCard-maksuorganisaation päätöksiä, jotka koskevat MTM:ien vahvistamista, on huolimatta MasterCardin IPO:n aiheuttamista rakenne- ja hallintomuutoksista pidettävä EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina yritysten yhteenliittymän päätöksinä.

25 Komissio katsoi ensinnäkin, että MasterCard-maksuorganisaatio oli yritysten yhteenliittymä ennen IPO:a ja ettei IPO ollut vaikuttanut niihin ratkaiseviin tekijöihin, joilla kyseinen luokittelu perusteltiin (riidanalaisen päätöksen 345–357 perustelukappale). Komissio totesi muun muassa, ettei MasterCard-maksuorganisaation taloudellisissa omistussuhteissa tapahtunut muutos ollut ratkaiseva tekijä (riidanalaisen päätöksen 358 perustelukappale). Komissio totesi myös, että yhteenliittymän hallinto Euroopassa säilyi pankkien käsissä (riidanalaisen päätöksen 359–367 perustelukappale).

26 Toiseksi komissio totesi olevan kiistatonta, että ennen IPO:a MTM:iä koskevat päätökset olivat yritysten yhteenliittymien päätöksiä. Tämä luokittelu on komission mukaan aiheellista pitää voimassa IPO:n jälkeen tehtyjen MTM:iä koskevien päätösten osalta. Tehdessään kyseisen päätelmän komissio tukeutui muun muassa siihen seikkaan, että MasterCard-maksuorganisaation ja pankkien intressit säilyivät yhdensuuntaisina ja että pankit hyväksyivät uuden hallintomallin (riidanalaisen päätöksen 370–399 perustelukappale).

B *Kilpailun rajoittaminen*

27 Vaikka komissio totesi, että tietyt tekijät viittaavat siihen, että kyse on vaikutuksiin perustuvasta kilpailun rajoittamisesta. se perusti tarkastelunsa yksinomaan MTM:ien kilpailua rajoittaviin vaikutuksiin korttitapahtumien vastaanottamisen markkinoilla (riidanalaisen päätöksen 401–407 kohta).

28 Komission mukaan MasterCard-maksuorganisaation jäsenet käyttävät markkinavoimaa kollektiivisesti suhteessa kauppiaisiin ja näiden asiakkaisiin. Näin ollen MTM vaikutti siten, että se kasvatti KPM:ää, koska KPM:t voisivat komission mukaan olla alhaisempia, jos MTM:iä ei olisi ja jos olisi olemassa kielto, joka koskisi kortteja myöntävien pankkien suorittamaa korttitapahtumien jälkikäteistä hinnoittelua (jäljempänä jälkikäteisen hinnoittelun kielto). Tästä seuraa, että ne MTM:t, joita komissio tarkasteli riidanalaisessa päätöksessä, johtivat korttitapahtumia vastaanottavien pankkien välisen hintakilpailun rajoittumiseen kauppiaiden ja näiden asiakkaiden vahingoksi (riidanalaisen päätöksen 410, 411 ja 522 perustelukappale).

29 Komissio totesi tältä osin, etteivät MTM:ien rajoittavat vaikutukset koske ainoastaan rajatylittävien korttitapahtumien vastaanottoa, vaan myös kotimaisten korttitapahtumien vastaanottoa. Komissio viittasi tältä osin muun muassa siihen seikkaan, että MTM:iä sovellettiin tietyissä jäsenvaltioissa sen takia, ettei ollut olemassa kahdenvälisiä tai kotimaisia toimitusmaksuja ja että niitä voitiin käyttää viitearvona vahvistettaessa kotimaisia toimitusmaksuja (riidanalaisen päätöksen 412–424 perustelukappale).

30 Lisäksi komissio päätteli tietyn näytön perusteella, että MTM:t määrittivät KPM:lle kynnystason (riidanalaisen päätöksen 425–438 perustelukappale).

31 Komissio totesi myös, että se osa, joka MTM:illä oli korttien myöntämisen markkinoilla ja järjestelmien välisillä markkinoilla, vahvisti niiden kilpailua rajoittavia vaikutuksia kyseisillä markkinoilla, koska kortteja myöntävän pankin intressissä on tarjota asiakkailleen kortteja, joilla on korkea MTM, minkä lisäksi korttijärjestelmien välinen kilpailu pankkien asiakkaista vaikuttaa haitallisesti alhaisia MTM:iä tarjoaviin järjestelmiin (riidanalaisen päätöksen 461–491 perustelukappale).

32 Komissio katsoi lisäksi, ettei ollut korttitapahtumia vastaanottavien pankkien edun mukaista kohdistaa alentavaa kilpailupainetta MTM:iin, koska ne hyötyvät niistä joko suoraan tai välillisesti (riidanalaisen päätöksen 499–501 perustelukappale).

33 Kauppiaat eivät puolestaan komission mukaan ole sellaisessa asemassa, että ne voisivat riittävästi rajoittaa MTM:ien tasoa (riidanalaisen päätöksen 502–506 perustelukappale). Komissio otti kyseistä päätelmää tehdessään huomioon muun muassa MasterCard-järjestelmän muiden sääntöjen vaikutukset ja erityisesti sellaisen säännön vaikutuksen, että kaikkien pankkien kaikki kortit on hyväksyttävä (nk. Honour All Cards Rule; jäljempänä HACR) (riidanalaisen päätöksen 507–521 perustelukappale), sekä myös sen, että kuluttajat suosivat kyseistä maksutapaa (riidanalaisen päätöksen 504 ja 506 perustelukappale).

C Sen arvioiminen, ovatko MTM:t objektiivisesti välttämättömiä MasterCard-järjestelmän toiminnan kannalta

34 Komissio on alustavasti huomauttanut, että toisin kuin sellaiset rajoitukset, jotka ovat välttämättömiä pääjärjestelyn toteuttamiseksi, sellaisia rajoituksia, jotka ovat pelkästään toivottavia kyseisen toimen kaupallisen menestyksen kannalta – tai jotka tarjoavat tehokkuushyötyjä – voidaan tarkastella ainoastaan EY 81 artiklan 3 kohdan asiayhteydessä (riidanalaisen päätöksen 524–531 perustelukappale).

35 Komissio katsoi, ettei MTM:iä voida pitää liitännäisinä rajoituksina, koska ne eivät ole objektiivisesti välttämättömiä avoimen maksukorttijärjestelmän toiminnan kannalta. Järjestelmä voi komission mukaan toimia yksinomaan sen perusteella, että kortinhaltijat suorittavat maksuja kortteja myöntäville pankeille, kauppiaat suorittavat maksuja korttitapahtumia vastaanottaville pankeille ja kortteja myöntävät pankit ja korttitapahtumia vastaanottavat pankit maksavat palkkioita järjestelmän omistajalle (riidanalaisen päätöksen 549–552 perustelukappale). Komissio perusti tältä osin väitteensä siihen, että Euroopassa oli toiminut viisi avointa korttijärjestelmää ilman MTM:iä (riidanalaisen päätöksen 555–614 perustelukappale). Komissio viittasi myös siihen, että Australian keskuspankki oli leikannut toimitusmaksujaan ja ettei tällä ollut vaikutusta MasterCard-järjestelmän elinkelpoisuuteen (riidanalaisen päätöksen 634–644 perustelukappale).

36 HACR:n vaikutusten osalta komissio totesi, ettei MTM:ien poistaminen merkitsisi sitä, että kortteja myöntävät pankit voisivat vapaasti ja yksipuolisesti vahvistaa toimitusmaksut, koska tällainen vaara voidaan välttää kilpailua vähemmän rajoittavalla säännöllä, kuten jälkikäteisen hinnoittelun kiellolla (riidanalaisen päätöksen 553–554 perustelukappale).

37 Komissio ei hyväksynyt kantajien väitteitä, jotka koskivat kulujen kasvamista siinä tapauksessa, että MTM:t poistettaisiin. Komissio kiisti siten sen, että niiden poistaminen aiheuttaisi kortinhaltijoiden maksamien maksujen nousun tasolle, jolla kysyntä olisi riittämätöntä (riidanalaisen päätöksen 553–554 perustelukappale). Vastaavasti se ei myöskään hyväksynyt kantajien arviota siitä, että MTM:ien puuttuminen johtaisi kulujen kollektiiviseen uudelleenallokointiin järjestelmässä ja että se vaikuttaisi kauppiaisiin kohdistuviin maksuihin samalla tavalla kuin MTM:t (riidanalaisen päätöksen 615–619 perustelukappale).

38 Komissio ei myöskään katsonut, että MTM:t olivat objektiivisesti välttämättömiä, jotta MasterCard-järjestelmä voisi kilpailla kolmen osapuolen järjestelmien kanssa (riidanalaisen päätöksen 620–625 perustelukappale).

39 Komissio katsoi myös, että MTM:ien kilpailua rajoittava vaikutus oli tuntuva (riidanalaisen päätöksen 649–660 perustelukappale) ja että ne vaikuttivat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (riidanalaisen päätöksen 661 ja 662 perustelukappale).

IV *EY 81 artiklan 3 kohdan soveltaminen*

40 Komissio toteaa, että kantajien esittämät taloudellisia näkökohtia koskevat väitteet, jotka liittyvät MTM:ien tehtävään MasterCard-järjestelmän tasapainottamisessa ja siitä saatavan parhaan mahdollisen hyödyn takaamisessa, ovat riittämättömiä sen osoittamiseksi, että MTM:ien käytöllä voidaan saada objektiivisia etuja. Komissio ei katso asettaneensa kantajille kohtuutonta todistustaakkaa

vaatiessaan näitä esittämään empiiristä näyttöä. Komissio myös esitti näyttöä kantajien väitteiden kumoamiseksi, kuten tiettyjen ilman MTM:iä toimivien maksukorttijärjestelmien huomattavan tuotoksen sekä ne merkittävät tulot, joita pankit saavat korttien myöntämiseen liittyvästä toiminnastaan (riidanalaisen päätöksen 679–701 ja 729–733 perustelukappale).

41 Komissio tarkasteli myös teoreettista perustaa, johon kantajat tukeutuvat – eli niin sanottua Baxterin mallia – mutta hylkäsi niiden väitteet kyseiseen malliin erottamattomasti liittyvien rajoitteiden vuoksi (riidanalaisen päätöksen 720–724 perustelukappale).

42 Vaatimuksesta, jonka mukaan kuluttajien on saatava oma osansa hyödystä, komissio totesi, etteivät kantajat olleet esittäneet näyttöä osoittaakseen, että oli olemassa sellaisia objektiivisia etuja, joilla tasapainotettiin niitä haittoja, joita MTM:illä oli kauppiaiden ja niiden asiakkaiden kannalta (riidanalaisen päätöksen 739–746 perustelukappale).

V *Päätösosa*

43 Riidanalaisen päätöksen päätösosan 1 ja 2 artikla kuuluvat seuraavasti:

”*1 artikla*

MasterCard-maksuorganisaatio ja sitä edustavat oikeushenkilöt [eli kantajat] ovat 22.5.1992–19.12.2007 rikkoneet [EY] 81 artiklaa ja 1.1.1994–19.12.2007 ETA-sopimuksen 53 artiklaa asettamalla Euroopan talousalueen sisäisillä toimitusmaksuilla, joita peritään kuluttajille myönnetyistä MasterCard-merkkisistä luotto- ja maksuaikakorteista sekä MasterCard- ja Maestro-merkkisistä maksukorteista, käytännössä vähimmäishinnan, joka kauppiaiden on maksettava korttitapahtumia vastaanottavalle pankilleen siitä, että ne hyväksyvät maksukortteja Euroopan talousalueella.

2 artikla

MasterCard-maksuorganisaation ja sitä edustavien oikeushenkilöiden on lopetettava 1 artiklassa tarkoitettu rikkominen jäljempänä 3–5 artiklassa esitetyllä tavalla.

MasterCard-maksuorganisaation ja sitä edustavien oikeushenkilöiden on pidätyttävä uusimasta rikkomista harjoittamalla 1 artiklassa tarkoitettua toimintaa tai toteuttamalla toimenpiteitä, joilla on sama tai vastaava vaikutus. Niiden on erityisesti pidätyttävä panemasta täytäntöön SEPA-/euroalueen sisäisiä toimitusmaksuja.”

44 Riidanalaisen päätöksen 3 artiklassa komissio määräsi kantajat kumoamaan muodollisesti kyseiset MTM:t kuuden kuukauden kuluessa, muuttamaan yhteenliittymän verkostoa koskevia sääntöjä ja kumoamaan kaikki MTM:iä koskevat päätökset. Päätöksen 4 artiklassa kantajat määrätään ilmoittamaan kuuden kuukauden kuluessa rahoituslaitoksille ja selvitysyhteisöille ja -pankeille kaikista muutoksista yhteenliittymän verkostoa koskeviin sääntöihin. Päätöksen 5 artiklassa kantajat määrätään julkaisemaan riidanalaisen päätöksen tiivistelmä internetissä. Päätöksen 6 artiklassa säädetään, että komissiota voidaan pyytää pidentämään kuuden kuukauden määräaikaa, jossa kantajien on noudatettava 2–5 artiklassa säädettyjä määräyksiä. Riidanalaisen päätöksen 7 artiklassa säädetään lopuksi siitä, että jos kantajat eivät noudata jotain mainituista määräyksistä, niiden on maksettava päivittäinen uhkasakko, jonka suuruus on 3,5 prosenttia päivittäisestä konsolidoidusta kokonaisliikevaihdosta.

Oikeudenkäyntimenettely

45 Kantajat nostivat nyt käsiteltävänä olevan kanteen unionin yleiseen tuomioistuimeen 1.3.2008 toimittamallaan kannekirjelmällä.

46 Unionin yleisen tuomioistuimen viidennen jaoston puheenjohtajan 12.9.2008 antamalla määräyksellä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta hyväksyttiin väliintulijaksi tukemaan komission vaatimuksia.

47 Unionin yleisen tuomioistuimen viidennen jaoston puheenjohtajan 9.12.2008 antamalla ensimmäisellä määräyksellä BRC ja EuroCommerce hyväksyttiin väliintulijoiksi tukemaan komission vaatimuksia.

48 Unionin yleisen tuomioistuimen viidennen jaoston puheenjohtajan 9.12.2008 antamalla ensimmäisellä määräyksellä seuraavat yhtiöt hyväksyttiin väliintulijoiksi tukemaan kantajien vaatimuksia:

— Banco Santander SA

— HSBC Bank plc (jäljempänä HSBC)

— Bank of Scotland plc

— Royal Bank of Scotland plc (jäljempänä RBS)

— Lloyds TSB Bank plc (jäljempänä Lloyds TSB)

— MBNA Europe Bank Ltd (jäljempänä MBNA).

49 Kantajat pyysivät 4.8. ja 5.12.2008 ja 19.2., 29.4, ja 23.7.2009, että tiettyjä kanteeseen ja vastineeseen, kantajan vastaukseen, sen väliintulokirjelmiin esittämiin huomautuksiin ja vastaajan vastaukseen sisältyviä luottamuksellisia tietoja ei toimitettaisi väliintulijoille. Ne toimittivat näistä eri oikeudenkäyntiasiakirjoista version, joka ei ole luottamuksellinen, ja ainoastaan ei-luottamukselliset asiakirjat toimitettiin väliintulijoille. Väliintulijat eivät esittäneet tältä osin vastalauseita.

50 RBS pyysi 25.2.2009, että tiettyjä sen väliintulokirjelmään sisältyviä luottamuksellisia tietoja ei annettaisi tiedoksi muille väliintulijoille. MBNA, HSBC ja Bank of Scotland esittivät omien väliintulokirjelmiensä osalta samanlaiset pyynnöt seuraavana päivänä. EuroCommerce esitti vastaavan pyynnön oman väliintulokirjelmänsä osalta 3.3.2009. Väliintulijat toimittivat ei-luottamukselliset versiot väliintulokirjelmistään ja vain ne annettiin tiedoksi muille väliintulijoille. Viimeksi mainitut väliintulijat eivät esittäneet tältä osin vastalauseita.

51 Kantajat ehdottivat 8.1.2010 unionin yleiselle tuomioistuimelle, että tämä toteuttaisi työjärjestyksensä 64 artiklan 4 kohdan mukaisen prosessinjohtotoimen. Kantajat pyysivät 29.1. ja 31.3.2010, että tiettyjä luottamuksellisia tietoja, jotka sisältyvät niiden prosessinjohtotoimea koskevaan pyyntöön tai komission mainittuun pyyntöön antamaan vastaukseen, ei toimitettaisi väliintulijoille. Kantajat toimittivat ei-luottamuksellisen version mainituista oikeudenkäyntiasiakirjoista ja vain kyseiset ei-luottamukselliset versiot toimitettiin väliintulijoille. Väliintulijat eivät esittäneet tältä osin vastalauseita.

52 Unionin yleinen tuomioistuin (seitsemäs jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn.

53 Asianosaisten lausumat ja niiden vastaukset unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 8.7.2011 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten vaatimukset

54 Kantajat vaativat, että unionin yleinen tuomioistuin

— ottaa kanteen tutkittavaksi

— kumoaa riidanalaisen päätöksen tai toissijaisesti kumoaa kyseisen päätöksen 3–5 ja 7 artiklan

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

55 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— hylkää kanteen

— velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

56 Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta, BRC ja EuroCommerce vaativat unionin yleistä tuomioistuinta hylkäämään kanteen.

57 Banco Santander, RBS, Lloyds TSB ja MBNA vaativat, että unionin yleinen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

58 HSBC vaatii unionin yleistä tuomioistuinta kumoamaan riidanalaisen päätöksen.

59 Bank of Scotland vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen tai toissijaisesti kumoaa kyseisen päätöksen 3–5 ja 7 artiklan

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

I *Kantajien esittämä prosessinjohtotoimea koskeva pyyntö*

60 Kantajat toivovat, että prosessinjohtotoimena komissiota pyydettäisiin muuttamaan vastaajan vastauskirjelmässä olevaa kohtaa siten, että siitä poistettaisiin viittaukset kantajien antamiin yksipuolisiin sitoumuksiin.

61 Kyseisestä vastauskirjelmän kohdasta ilmenee, että riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen kantajien ja komission väliset keskustelut jatkuivat ja ne johtivat sitoumuksiin, jotka koskivat MTM:ien uutta laskentatapaa. Kilpailuasioista vastaava komission jäsen ilmoitti kyseisten sitoumusten perusteella, ”ettei hän nähnyt syytä ehdottaa kollegiolle menettelyn aloittamista uudelleentarkistettua menetelmää käyttäen laskettujen MTM:ien suhteen”.

62 Kantajat katsovat, että kyseiset viittaukset on tehty sellaisen komission kanssa tehdyn sopimuksen vastaisesti, jonka mukaan kantajien ja komission väliset keskustelut ja mahdolliset MTM:iä koskevat sovitut järjestelyt olisivat ”luottamuksellisia” ja ”ei-sitovia” (”without prejudice”). Komissio toteaa, että MTM:ien ottaminen uudelleen käyttöön on kaikkien tiedossa oleva seikka, koska sekä kantajat että komissio ovat julkaisseet asiaa koskevat lehdistötiedotteet. Komissio väittää myös, että kantajat tulkitsevat ilmaisua ”ei-sitovia” virheellisesti.

63 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin yleisen tuomioistuimen asiana on arvioida prosessinjohtotoimien hyödyllisyys (asia C-199/99 P, Corus UK v. komissio, tuomio 2.10.2003, Kok., s. I-11177, 67 kohta; asia T-1/90, Pérez-Mínguez Casariego v. komissio, tuomio 20.3.1991, Kok., s. II-143, 94 kohta ja asia T-358/04, Neumann v. SMHV - Mikrofonin päänä tunnettu muoto, tuomio 12.9.2007, Kok., s. II-3329, 66 kohta).

64 Nyt käsiteltävässä asiassa on riittävää todeta, että riidanalaiset viittaukset koskevat riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen tapahtunutta ja siten päätöksen lainmukaisuuden kannalta merkityksetöntä asiaa (ks. vastaavasti asia T-395/94, Atlantic Container Line ym. v. komissio, tuomio 28.2.2002, Kok., s. II-875, 252 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

65 Kantajien esittämä prosessinjohtotoimea koskeva pyyntö on näin ollen hylättävä, eikä myöskään ole tarpeen arvioida asianosaisten välisessä kirjeenvaihdossa esitetyssä viittauksessa, jonka mukaan niiden keskustelut olisivat ”luottamuksellisia” ja ”ei-sitovia”, tarkoitettujen velvollisuuksien täsmällistä ulottuvuutta.

II *Kantajien kirjelmiin sisältyvien tiettyjen liitteiden sisällön tutkittavaksi ottaminen*

66 Komissio katsoo, että väitteet, jotka sisältyvät tiettyihin kannekirjelmän ja kantajan vastauskirjelmän liitteisiin, on unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti jätettävä tutkimatta sen takia, että väitteiden esittäminen liitteissä merkitsee sitä, että liitteille annettu yksinomaan todistuksellinen ja välineellinen tehtävä ylitetään.

67 Kantajat toteavat vastauskirjelmässään, että mainitut liitteet ainoastaan tukevat kannekirjelmään sisältyviä väitteitä ja että liitteet on näin ollen otettava tutkittaviksi. Kantajien mukaan asia on toisin vastineen tiettyjen liitteiden osalta, koska ne sisältävät väitteitä, joita ei ole esitetty vastineessa itsessään ja joita ei näin ollen voida ottaa huomioon tässä oikeudenkäynnissä.

68 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 21 artiklan ja unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan kanteessa on mainittava riidan kohde ja yhteenveto seikoista, joihin kanne perustuu. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä on, että ne olennaiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joihin kanne perustuu, käyvät ilmi ainakin pääpiirteittäin itse kannekirjelmän tekstistä, kunhan ne on esitetty johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi. Vaikka kannekirjelmän tekstiosaa voidaan tukea ja täydentää tietyiltä osin viittaamalla kannekirjelmän liitteenä olevien asiakirjojen kohtiin, sillä, että viitataan yleisluonteisesti muihin asiakirjoihin, vaikka ne olisivat kannekirjelmän liitteinä, ei voida korjata sitä, että itse kannekirjelmässä ei ole mainittu olennaisia oikeudellisia perusteita ja perusteluja, jotka siinä on edellä mainittujen määräysten mukaan mainittava. Unionin yleisen tuomioistuimen asiana ei myöskään ole etsiä ja tunnistaa liitteistä oikeudellisia perusteita ja perusteluja, joihin kanteen voitaisiin katsoa perustuvan, koska liitteillä on puhtaasti todistuksellinen ja välineellinen tehtävä (ks. asia T-201/04, Microsoft v. komissio, tuomio 17.9.2007, Kok., s. II-3601, 94 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

69 Tämä unionin tuomioistuimen perussäännön 21 artiklan ja unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan tulkinta koskee myös kantajan sellaisen vastauskirjelmän tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä, jolla on saman työjärjestyksen 47 artiklan 1 kohdan mukaisesti tarkoitus täydentää kannekirjelmää (edellä 68 kohdassa mainittu asia Microsoft v. komissio, tuomion 95 kohta).

70 Vaikka onkin todettava, että kun otetaan huomioon Euroopan unionin toimielinten antamia toimia koskeva laillisuusolettama, kannekirjelmällä ja vastineella on kummallakin oma tehtävänsä ja niiden on näin ollen täytettävä eri vaatimukset, on kuitenkin tarpeen suhtautua samalla tavalla mahdollisuuteen viitata asiakirjoihin, jotka on liitetty vastineeseen, ja mahdollisuuteen viitata kannekirjelmään liitettyihin asiakirjoihin, koska työjärjestyksen 46 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan vastineen on sisällettävä ne tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joihin siinä vedotaan.

71 Vastalauseita, jotka koskevat viittauksia liitteisiin, tarkastellaan tarvittaessa tutkittaessa niitä perusteita ja väitteitä, joihin ne liittyvät. Liitteet otetaan huomioon ainoastaan siltä osin kuin niillä tuetaan tai täydennetään oikeudellisia perusteita tai perusteluja, joihin asianosaiset ovat nimenomaisesti vedonneet kirjelmiensä varsinaisessa osassa ja siltä osin kuin on mahdollista täsmällisesti määrittää, mitkä niiden sisältämistä seikoista tukevat tai täydentävät kyseisiä oikeudellisia perusteita tai perusteluja (ks. vastaavasti ja ex analogia edellä 68 kohdassa mainittu asia Microsoft v. komissio, tuomion 99 kohta).

III *Asiakysymys*

72 Nyt käsiteltävä kanne sisältää ensisijaisen vaatimuksen riidanalaisen päätöksen kumoamisesta ja toissijaisen vaatimuksen mainitun päätöksen 3–5 ja 7 artiklan kumoamisesta.

A *Riidanalaisen päätöksen kumoamista koskeva vaatimus*

73 Kantajat esittävät kanteensa tueksi neljä kanneperustetta, jotka liittyvät ensiksi siihen, että EY 81 artiklan 1 kohtaa on rikottu, koska MTM:ien vaikutuksia kilpailuun on arvioitu virheellisesti; toiseksi siihen, että EY 81 artiklan 3 kohtaa on rikottu; kolmanneksi siihen, että EY 81 artiklan 1 kohtaa on rikottu, koska MTM:t on virheellisesti luokiteltu yritysten yhteenliittymän päätöksiksi, ja neljänneksi siihen, että asiassa on tehty menettelyvirheitä ja tosiseikkoja koskevia virheitä.

1. Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee sitä, että EY 81 artiklan 1 kohtaa on rikottu sillä perusteella, että komissio on katsonut virheellisesti, että MTM:ien asettaminen merkitsi kilpailun rajoittamista

74 Ensimmäinen kanneperuste jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa kantajat väittävät, että komissio on virheellisesti katsonut, että MTM:illä oli kilpailua rajoittava vaikutus. Toisessa osassa ne väittävät, että komission olisi pitänyt todeta, että MTM:t olivat objektiivisesti välttämättömiä MasterCard-järjestelmän toiminnan kannalta.

75 Kantajien viittaus MTM:ien väitettyyn objektiiviseen välttämättömyyteen on ymmärrettävä siten, että komission olisi kantajien mukaan pitänyt katsoa, että MTM:t muodostivat liitännäisrajoituksen MasterCard-järjestelmään nähden, ja ettei komissiolla näin ollen ollut oikeutta tarkastella niiden vaikutuksia kilpailuun itsenäisesti, vaan yhdessä sen MasterCard-järjestelmän vaikutusten kanssa, johon ne liittyivät.

76 Koska kanneperusteen toiseen osaan annettava vastaus määrittää sen, onko MTM:ien vaikutuksia kilpailuun tarkasteltava itsenäisesti, on aiheellista aloittaa tutkimalla toista osaa.

a) Kanneperusteen osa, joka koskee sitä, että MTM:ien objektiivista välttämättömyyttä on arvioitu virheellisesti

77 Liitännäisrajoituksen käsite kattaa kaikki rajoitukset, jotka liittyvät suoraan pääjärjestelyn toteuttamiseen ja ovat sen kannalta välttämättömiä (asia T-112/99, M6 ym. v. komissio, tuomio 18.9.2001, Kok., s. II-2459, 104 kohta).

78 Pääjärjestelyn toteuttamiseen ”suoraan liittyvänä” rajoituksena on pidettävä rajoitusta, jolla on pienempi merkitys kuin kyseisen järjestelyn toteuttamisella ja jolla on tähän selvä yhteys (edellä 77 kohdassa mainittu asia M6 ym. v. komissio, tuomion 105 kohta).

79 Rajoituksen välttämättömyyttä koskevaa edellytystä on arvioitava kahdelta kannalta. On tutkittava yhtäältä, onko rajoitus objektiivisesti arvioiden välttämätön pääjärjestelyn toteuttamisen kannalta, ja toisaalta, onko se tähän nähden oikeassa suhteessa (edellä 77 kohdassa mainittu asia M6 ym. v. komissio, tuomion 106 kohta).

80 Rajoituksen objektiivisen välttämättömyyden osalta on korostettava, että koska rule of reason -periaatteen olemassaoloa ei voida vahvistaa, olisi virheellistä tulkita objektiivista välttämättömyyttä koskevaa edellytystä siten, että sen katsottaisiin edellyttävän sopimuksen kilpailua edistävien ja rajoittavien vaikutusten vertailua. Tällainen arviointi kuuluu ainoastaan EY 81 artiklan 3 kohdan soveltamistilanteisiin. Sen tutkiminen, onko rajoitus objektiivisesti välttämätön pääjärjestelyn kannalta, on näin ollen välttämättä suhteellisen abstraktia. Ei ole arvioitava sitä, onko rajoitus merkityksellisten

markkinoiden kilpailutilanne huomioon ottaen välttämätön pääjärjestelyn taloudellisen menestymisen kannalta, vaan sitä, onko rajoitus tietyn pääjärjestelyn yhteydessä välttämätön tämän järjestelyn toteuttamisen kannalta. Jos pääjärjestely olisi ilman rajoitusta hankalasti toteutettavissa tai jos sitä ei voitaisi toteuttaa, rajoitusta voidaan pitää järjestelyn toteuttamisen kannalta objektiivisesti arvioiden välttämättömänä (edellä 77 kohdassa mainittu asia M6 ym. v. komissio, tuomion 107 ja 109 kohta).

81 Siltä osin kuin on kyse sen tutkimisesta, onko rajoitus oikeasuhteinen pääjärjestelyn täytäntöönpanoon nähden, on tärkeätä tarkistaa, etteivät sen kesto sekä aineellinen ja maantieteellinen soveltamisala ylitä sitä, mikä on tarpeen kyseisen järjestelyn toteuttamisen kannalta. Jos rajoituksen kesto tai soveltamisala ylittää sen, mikä on välttämätöntä järjestelyn toteuttamisen kannalta, sitä on arvioitava erikseen EY 81 artiklan 3 kohdan mukaisesti (edellä 77 kohdassa mainittu asia M6 ym. v. komissio, tuomion 113 kohta).

82 Lopuksi on todettava, että siltä osin kuin vastaajan on tehtävä monitahoisia taloudellisia arviointeja ratkaistakseen sen, onko tietty sitoumus pääjärjestelyyn nähden liitännäinen rajoitus, tämän ratkaisun tuomioistuinvalvonnassa ainoastaan tarkistetaan, että menettelysääntöjä on noudatettu, että perustelut ovat riittävät, että tosiseikat pitävät asiallisesti paikkansa, että ilmeistä arviointivirhettä ei ole tehty ja ettei harkintavaltaa ole käytetty väärin (edellä 77 kohdassa mainittu asia M6 ym. v. komissio, tuomion 114 kohta).

83 Nyt käsiteltävässä asiassa on tältä osin kyse ainoastaan siitä edellytyksestä, joka liittyy MTM:ien objektiiviseen välttämättömyyteen. Kantajat esittävät väliintulijoiden tukemina kaksi väitettä. Ne väittävät ensinnäkin, että riidanalainen päätös on virheellinen, koska komissio sovelsi virheellisiä oikeudellisia kriteereitä. Ne katsovat myös, että komissio teki ilmeisen arviointivirheen arvioidessaan kyseisten MTM:ien objektiivista välttämättömyyttä.

Virheellisten oikeudellisten kriteerien soveltamista koskeva väite

84 Kantajat arvostelevat komissiota siitä, ettei tämä ole tarkastellut MTM:iä niiden oikeudellisessa ja taloudellisessa asiayhteydessä. Kantajat väittävät, että komissio teki oikeudellisen virheen, kun se päätteli sen olettamuksen perusteella, että MasterCard-järjestelmä voi toimia ilman MTM:iä, etteivät MTM:t ole objektiivisesti välttämättömiä. Kantajat väittävät, että oikeuskäytännön perusteella on päinvastoin selvää, että jos ilman rajoitusta pääjärjestelyä on vaikeata panna täytäntöön, kyseistä rajoitusta on pidettävä objektiivisesti välttämättömänä sen täytäntöönpanon kannalta. Sama koskee tilannetta, jossa kyseinen pääjärjestely olisi vaikeampi panna täytäntöön tai jossa se voitaisiin panna täytäntöön epävarmemmissa olosuhteissa ja pienemmin takein menestyksestä.

85 Komissio kiistää kyseisen väitteen.

86 Kun otetaan huomioon edellä 77–82 kohdassa esitetty oikeuskäytäntö, kyseinen väite on hylättävä perusteettomana.

87 Kuten kantajat perustellusti toteavat, vakiintuneesta oikeuskäytännöstä toki ilmenee, että arvioitaessa kilpailua rajoittavia vaikutuksia EY 81 artiklan 1 kohdan nojalla on otettava huomioon se konkreettinen asiayhteys, johon sopimuksen, yritysten yhteenliittymän päätöksen tai yhdenmukaistetun menettelytavan vaikutukset kohdistuvat, etenkin kysymyksessä olevien yritysten taloudellinen ja oikeudellinen toimintaympäristö, kyseisten tavaroiden tai palvelujen luonne sekä kyseisten markkinoiden toiminnan tosiasialliset edellytykset ja rakenne (ks. yhdistetyt asiat T-374/94, T-375/94, T-384/94 ja T-388/94, European Night Services ym. v. komissio, tuomio 15.9.1998, Kok., s. II-3141, 136 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

88 Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että kantajien esittämällä tavalla olisi otettava huomioon ne edut, joita MTM:illä on MasterCard-järjestelmän kannalta, jotta voitaisiin määrittää, ovatko ne objektiivisesti välttämättömiä sen toiminnan kannalta.

89 Kuten edellä tämän tuomion 77 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, tietyn rajoituksen objektiivisen välttämättömyyden arviointi on suhteellisen abstrakti toimenpide. Ainoastaan sellaisten rajoitusten, jotka ovat välttämättömiä, jotta pääjärjestely voi ylipäätään toimia, voidaan katsoa kuuluvan liitännäisrajoitusten teorian soveltamisalaan. Näin ollen sellaiset näkökohdat, jotka liittyvät siihen, onko rajoitus välttämätön kyseisillä markkinoilla vallitsevassa kilpailutilanteessa, eivät kuulu rajoituksen liitännäisrajoitukseksi määrittämisen piiriin (ks. vastaavasti edellä 77 kohdassa mainittu asia M6 ym. v. komissio, tuomion 121 kohta).

90 Vastaavasti se seikka, että MTM:ien puuttumisella voi olla haitallisia vaikutuksia MasterCard-järjestelmän toiminnan kannalta, ei sellaisenaan tarkoita sitä, että MTM:iä on pidettävä objektiivisesti välttämättöminä, jos MasterCard-järjestelmän tarkastelu sen taloudellisessa ja oikeudellisessa toimintaympäristössä osoittaa, että järjestelmä voi toimia ilman niitä.

91 Komission arviointiin, jossa sen perusteella, että MasterCard-järjestelmä voisi toimia ilman MTM:iä, katsotaan, etteivät MTM:t ole objektiivisesti välttämättömiä, ei näin ollen liity minkäänlaista oikeudellista virhettä.

92 Toisin kuin kantajat väittävät, komissio ei näin ollen soveltanut virheellisiä oikeudellisia kriteereitä. Kyseinen väite on näin ollen hylättävä.

Väite, joka koskee MTM:ien objektiivista välttämättömyyttä koskevan tarkastelun virheellisyyttä

93 Koska MTM:t ovat yhtäältä korttitapahtumien vakioselvitysmenetelmä, jota sovelletaan korttitapahtumiin silloin, kun kortteja myöntävien ja korttitapahtumia vastaanottavien pankkien välillä ei ole täsmällisempää sopimusta, ja koska ne toisaalta merkitsevät varojen siirtämistä kortteja myöntäville pankeille, MTM:ien mahdollista objektiivista välttämättömyyttä on tarkasteltava näistä kahdesta tarkastelukulmasta.

– MTM:ien objektiivinen välttämättömyys korttitapahtumien vakioselvitysmekanisimina

94 Kantajat väittävät, että MTM:t ovat objektiivisesti välttämättömiä MasterCard-järjestelmän kannalta, koska ne ovat korttitapahtumien vakioselvitysmenetelmä. Ilman MTM:iä HACR – joka siis tarkoittaa sitä, että kaikkia MasterCard-kortilla suoritettuja tapahtumia kunnioitetaan – johtaisi siihen, että korttitapahtumien vastaanottajat jätettäisiin korttien myöntäjien armoille, koska viimeksi mainitut voisivat yksipuolisesti määrittää toimitusmaksujen suuruuden sen takia, että kauppiaat ja korttitapahtumien vastaanottajat olisivat velvollisia hyväksymään korttitapahtuman.

95 Komissio on riidanalaisen päätöksen 554 perustelukappaleessa vastannut tähän arvosteluun seuraavasti:

”Pelkoon siitä, että jotkin kortteja myöntävät pankit voisivat käyttää hyväkseen korttitapahtumien vastaanottajia, joita sitoo HACR, on ratkaistavissa verkostosäännöllä, joka on kilpailun kannalta vähemmän rajoittava kuin MasterCardin nykyinen ratkaisu, joka perustuu tietyntasoisen monenvälisen toimitusmaksun soveltamiseen. Vaihtoehtoinen ratkaisu olisi sääntö, jossa otetaan käyttöön jälkikäteistä hinnoittelua koskeva kielto ja joka kohdistuu pankkeihin silloin, kun näiden välillä ei ole kahdenvälistä järjestelyä. Säännös velvoittaisi velkojapankin hyväksymään minkä tahansa velallispankin järjestelmään pätevästi syöttämän maksun ja kieltäisi kutakin pankkia laskuttamasta toista pankkia silloin, kun maksujen suuruudesta ei ole sovittu kahdenvälisesti. Tämä ratkaisu, eli korttitapahtumien vastaanottajien ’suojelu’ siinä tapauksessa, että korttien myöntäjät käyttävät väärin HACR:ia, rajoittaa kilpailua MTM:iä vähemmän, koska siinä ei aseteta vähimmäishintatasoa kummallekaan puolelle.”

96 On todettava, ettei tällaiseen arviointiin sisälly minkäänlaista ilmeistä arviointivirhettä. Se, että on olemassa sellaisia korttitapahtumien vakioselvitysmenetelmiä, jotka rajoittavat kilpailua vähemmän kuin MTM:t, estää nimittäin sen, että MTM:iä voitaisiin pitää objektiivisesti välttämättöminä MasterCard-järjestelmän toiminnan kannalta pelkästään sen perusteella, että ne ovat korttitapahtumien vakioselvitysmenetelmä.

97 Kyseistä päätelmää eivät horjuta kantajien esittämät väitteet, jotka liittyvät siihen, ettei komissiolla ole oikeutta ottaa huomioon tilannetta, jossa MasterCard-järjestelmä toimii jälkikäteisen hinnoittelun kiellon perusteella eikä MTM:ien perusteella, koska tällainen kielto ei ole markkinavoimien tuote ja se merkitsee näin ollen ”sääntelytyyppistä” väliintuloa. Komissio on esittäessään tällaisia perusteluja laiminlyönyt kantajien mukaan velvollisuutensa tarkastella kilpailutilannetta, jossa ei ole olemassa sopimusta.

98 Kyseiset väitteet perustuvat virheelliseen tulkintaan sellaisesta oikeuskäytännöstä, jossa todetaan, että harkittaessa, onko tiettyä sopimusta, yritysten yhteenliittymän päätöstä tai yhdenmukaistettua menettelytapaa pidettävä kiellettynä sen kilpailua vääristävien vaikutusten vuoksi, on tutkittava, millaisiksi todelliset kilpailuolosuhteet muodostuisivat ilman kyseistä sopimusta, yritysten yhteenliittymän päätöstä tai yhdenmukaistettua menettelytapaa (ks. vastaavasti asia C-7/95 P, John Deere v. komissio, tuomio 28.5.1998, Kok., s. I-3111, 76 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

99 Vertailun edellytysten on toki oltava realistiset. Näin ollen komission asiana oli arvioida sitä, oliko ilman MTM:iä toimiva MasterCard-järjestelmä taloudellisesti elinkelpoinen ratkaisu ja voitiinko se näin ollen ottaa vertailussa huomioon. Komissio ei kuitenkaan ollut velvollinen näyttämään toteen, että markkinavoimat pakottaisivat kortteja myöntävät pankit ja korttitapahtumia vastaanottavat pankit päättämään itse sellaisen säännön vahvistamisesta, joka rajoittaisi kilpailua vähemmän kuin MTM:t.

– MTM:ien objektiivinen välttämättömyys mekanismina, jolla siirretään varoja kortteja myöntäville pankeille

100 Näin ollen on tarpeen tutkia, saattoiko komissio oikeutetusti katsoa, että sääntö, jolla kiellettiin jälkikäteinen hinnoittelu, oli riittävä MasterCard-järjestelmän toiminnan mahdollistamiseksi – jossa tapauksessa MTM:iä ei voida pitää objektiivisesti välttämättöminä –, vai edellyttikö kyseisen järjestelmän toiminta päinvastoin mekanismia varojen siirtämiseksi kortteja myöntäville pankeille.

101 Kyse ei ole sellaisesta vertailusta, jolla pyrittäisiin määrittämään, toimiiko MasterCard-järjestelmä MTM:ien perusteella tehokkaammin kuin pelkästään jälkikäteisen hinnoittelun kiellon perusteella. Tämä merkitsisi samalla sitä, että otettaisiin huomioon MTM:ien mahdolliset edut, mikä, kuten komissio perustellusti toteaa, kuuluu EY 81 artiklan 3 kohdan mukaisen tarkastelun alaan (ks. edellä 80 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö ja asia T-65/98, Van den Bergh Foods v. komissio, tuomio 23.10.2003, Kok., s. II-4653, 107 kohta).

102 Komissio arvioi riidanalaisen päätöksen 549–648 perustelukappaleessa, etteivät MTM:t olleet objektiivisesti välttämättömiä, koska MasterCard-järjestelmä saattoi toimia yksinomaan sen perusteella, että kortinhaltijat suorittavat maksuja kortteja myöntäville pankeille, kauppiaat suorittavat maksuja korttitapahtumia vastaanottaville pankeille ja kortteja myöntävät pankit ja korttitapahtumia vastaanottavat pankit maksavat palkkioita järjestelmän omistajalle.

103 Komissio tuki arviotaan sillä, että Euroopassa on toiminut viisi avointa korttijärjestelmää ilman MTM:iä. Komissio viittasi myös siihen, että Australian keskuspankki oli määrännyt toimitusmaksujen leikkaamisesta ja ettei tällä ollut vaikutusta MasterCard-järjestelmään Australiassa (jäljempänä Australian esimerkki). Komissio perusti arvionsa myös siihen, että MasterCard-kortit tuottivat pankeille muitakin tuloja tai taloudellisia etuja kuin pelkkiä MTM:iä niiden korttien myöntämiseen liittyvän toiminnan yhteydessä.

104 Kantajat ja eräät väliintulijat riitauttavat sen näytön merkityksen, jota komissio on esittänyt osoittaakseen, etteivät MTM:t ole objektiivisesti välttämättömiä. Niiden arvostelu kohdistuu siihen tapaan, jolla komissio on tarkastellut viittä kansallista järjestelmää, jotka poikkeavat MasterCard-järjestelmästä sekä ominaisuuksiensa että kokonsa puolesta. Kantajat riitauttavat myös Australian esimerkin merkityksen. Lisäksi osa väliintulijoista korostaa niitä vaikeuksia, joita ne kohtaisivat, jos niiden olisi toimittava järjestelmässä, jossa ei ole MTM:iä ja joka perustuisi ainoastaan jälkikäteisen hinnoittelun kieltoon. Tarve saada muita tuloja johtaisi kortinhaltijoilta perittävien

maksujen kasvuun, MasterCardiin liittyviä palveluja koskevien etujen karsimiseen ja siirtymiseen vaihtoehtoisiin tuotteisiin tai palveluihin. Nämä vaikeudet olisivat erityisen leimallisia pienten rahoituslaitosten kannalta tai sellaisten rahoituslaitosten kannalta, jotka toimivat ainoastaan korttien myöntäjinä.

105 Komissio torjuu kyseisen arvostelun. Se korostaa erityisesti, että kantajien väitteet, jotka liittyvät viiteen kansalliseen järjestelmään, on jätettävä tutkimatta, koska ne sisältyvät liitteeseen.

106 Koska MTM:t ovat mekanismi, jolla varoja siirretään kortteja myöntäville pankeille, niiden objektiivista välttämättömyyttä MasterCard-järjestelmän toiminnan kannalta on tarkasteltava laajemmassa asiayhteydessä, joka liittyy niihin resursseihin ja taloudellisiin etuihin, joita pankit saavat korttien myöntämistä koskevasta toiminnastaan.

107 Tästä on korostettava, että luottokortit tuovat niitä myöntäville pankeille huomattavia tuloja, jotka perustuvat erityisesti kortinhaltijoilta perittäviin korkoihin. TVTA:n 346 perustelukappaleesta, johon riidanalaisen päätöksen 612 perustelukappaleessa viitataan, ilmenee näin ollen, että ”kortteja myöntäville pankeille luottokorttien välityksellä tapahtuvan antolainauksen merkitys voi olla suuri, erityisesti markkinoilla, joilla luottokortteja käytetään yleisesti, kuten [Yhdistyneessä kuningaskunnassa], jossa on eniten luotto-ominaisuudella varustettuja MasterCard-kortteja”. Tämä arvio esitetään myös riidanalaisen päätöksen alaviitteessä 829, jossa todetaan, että ”esimerkiksi [Yhdistyneessä kuningaskunnassa] kortteja myöntävät pankit saivat 90 prosenttia tuloistaan kortinhaltijoilta (enimmäkseen [korkotuloja]) ja vain 10 prosenttia toimitusmaksuista” .

108 Maksukorteista komissio toteaa TVTA:n 347 ja 348 perustelukappaleessa, joihin viitataan riidanalaisen päätöksen 612 kohdassa, että maksukortit tuovat pankeille toimitusmaksujen ohella huomattavia kaupallisia etuja, koska ne voivat vähentää käteis- ja shekkitoimintojen määrää ja siten sellaisia kuluja, joita muuten aiheutuisi tällaisiin maksutapoihin liittyvästä manuaalisesta käsittelystä.

109 On todettava, että tällaisten tulojen ja etujen olemassaolo tekee epätodennäköiseksi sen, että jos MTM:iä ei käytettäisi, merkittävä osa pankeista lakkaisi myöntämästä MasterCard-kortteja, vähentäisi tätä toimintaansa huomattavasti tai muuttaisi myöntämisehtoja siinä määrin, että kyseisten korttien haltijat todennäköisesti suosisivat muita maksutapoja tai siirtyisivät kolmen osapuolen järjestelmissä myönnettyjen korttien käyttöön, mikä voisi vaikuttaa MasterCard-järjestelmän elinkelpoisuuteen.

110 Jos toisin sanoen voidaan olettaa, että ilman MTM:iä toimivassa järjestelmässä kortinhaltijoille myönnettävät edut tai korttien myöntämiseen liittyvän toiminnan kannattavuus vähenevät, voidaan perustellusti päätellä, ettei tällainen väheneminen riitä vaikuttamaan MasterCard-järjestelmän elinkelpoisuuteen.

111 Tätä päätelmää tukee Australian esimerkki, johon komissio viittaa riidanalaisen päätöksen 634–644 perustelukappaleessa. Kyseisen esimerkin perusteella on selvää, että se tuntuva leikkaus, jonka Australian keskuspankki kohdisti MasterCard-järjestelmän toimitusmaksuihin, ei vaikuttanut tuntuvasti järjestelmän elinkelpoisuuteen eikä varsinkaan johtanut siirtymiseen kohti kolmen osapuolen järjestelmiä, vaikka Australian keskuspankin toteuttamat sääntelytoimet eivät koskeneet tällaisia järjestelmiä.

112 Kantajat ja eräät väliintulijat katsovat, ettei Australian esimerkki sovellu relevantiksi näytöksi, koska se koskee ensinnäkin toimitusmaksujen leikkausta eikä niiden poistamista. Toiseksi komissio ei ole osoittanut, että markkinaolosuhteet Australiassa ja Euroopan talousalueella olivat riittävän samankaltaiset vertailujen mahdollistamiseksi. Kolmanneksi kyseisellä leikkauksella oli kielteinen vaikutus kortinhaltijoihin.

113 Toimitusmaksujen tuntuvallakaan alentamisella ei toki ole sellaista vaikutusta, joka syntyisi, jos MasterCard-järjestelmä toimisi ilman mekanismia, joka mahdollistaa varojen siirtämisen korttitapahtumien hyväksyjien puolelta korttien myöntäjien puolelle, ja jota on ajateltu pyrittäessä arvioimaan sitä, ovatko MTM:t objektiivisesti välttämättömiä MasterCard-järjestelmän toiminnan kannalta.

114 Tästä huolimatta asia on kuitenkin edelleen niin, että jos tällainen mekanismi olisi kantajien esittämällä tavalla objektiivisesti välttämätön, Australiassa toteutetun toimitusmaksujen huomattavan alentamisen olisi pitänyt vaikuttaa haitallisesti MasterCard-järjestelmän toimintaan.

115 Tällaista haitallista vaikutusta ei kuitenkaan ilmennyt. Kolmen osapuolen järjestelmien osalta riidanalaisen päätöksen 636 perustelukappaleesta ilmenee näin ollen, että ”American Expressin ja Diners Clubin yhdistetty markkinaosuus Australiassa kasvoi ensin vähän eli 15 prosentista 17 prosenttiin ja vakiintui sen jälkeen”. Komissio ei myöskään havainnut, että MasterCard-järjestelmän toiminta olisi vähentynyt vaan että päinvastoin kyseisen järjestelmän markkinaosuus ja liikevaihto kasvoivat. Vaikka tällainen kasvu saattaakin – kuten komissio toteaa – johtua osaksi kilpailevan järjestelmän poistumisesta markkinoilta, komissio saattoi kuitenkin perustellusti ja tekemättä ilmeistä arviointivirhettä katsoa riidanalaisen päätöksen 641 perustelukappaleessa, että kyse oli ”selvä suuntaus”, joka kumoaa kantajien väitteet siitä, että ilman MTM:iä MasterCard-järjestelmä romahtaisi.

116 Kyseistä toteamusta eivät horjuta kantajien väitteet siitä, ettei voida olettaa, että markkinaolosuhteet Australiassa ovat välttämättä siinä määrin samankaltaiset kuin Euroopan talousalueella, että luotettavat vertailut niiden välillä olisivat mahdollisia.

117 Riidanalaisesta päätöksestä käy ilmi, että Diners Clubin ja American Expressin markkinaosuus Euroopan talousalueella oli huomattavasti pienempi kuin Australiassa (markkinaosuudet Australiassa olivat 17 ja 19 prosenttia, mutta Euroopan talousalueella vain 2 ja 3 prosenttia). Jos Australian ja Euroopan talousalueen markkinaolosuhteiden välillä on eroja, niiden on näin ollen katsottava tukevan pikemminkin käsitystä siitä, että MasterCard-järjestelmä kykenee toimimaan ilman MTM:iä.

118 Siitä väitteestä, jonka mukaan kortinhaltijoiden tilanne Australiassa olisi heikentynyt sen jälkeen, kun toimitusmaksuja alettiin säännellä, on todettava, että kantajien esittämät todisteet todellakin osoittavat, että toimitusmaksujen alentaminen johti siihen, että kortinhaltijoilta perittävät maksut kasvoivat tai että tietyt edut vähenivät.

119 Se, että kortteja myöntävät pankit vyöryttivät toimitusmaksujen alennuksen osittain kortinhaltijoille, ei kuitenkaan sellaisenaan ole relevanttia arvioitaessa sitä, ovatko MTM:t millään tavalla objektiivisesti välttämättömiä. Asia olisi toisin, jos ilmenisi, että kortinhaltijoilta perittävien maksujen kasvu tai aikaisemmin myönnettyjen etujen väheneminen johtaisivat siihen, että kortinhaltijat käyttäisivät MasterCard-kortteja huomattavasti vähemmän ja että kyseisen järjestelmän elinkelpoisuus näin ollen vaarantuisi. Kuten edellä 115 kohdassa on todettu, näin ei kuitenkaan tapahtunut.

120 Kun edellä esitetty otetaan huomioon, voidaan todeta, että komissio saattoi perustellusti katsoa, etteivät MTM:t olleet objektiivisesti välttämättömiä MasterCard-järjestelmän toiminnan kannalta.

121 Näin ollen ei ole tarvetta tutkia kantajien ja väliintulijoiden esittämää arvostelua, joka koskee MasterCard-järjestelmän vertailua viiden sellaisen kansallisen maksukorttijärjestelmän kanssa, jotka toimivat ilman MTM:iä.

122 Kanneperusteen kyseinen osa on näin ollen hylättävä.

b) Kanneperusteen osa, joka koskee arviointivirheitä arvioinnissa, joka liittyy MTM:ien vaikutuksiin kilpailuun

123 Kantajat esittävät useiden väliintulijoiden tukemina, että komission arviointi MTM:ien vaikutuksista kilpailuun on virheellinen monessa suhteessa.

124 Komission vaatii kyseisen kanneperusteen osan hylkäämistä.

125 On muistettava, että riidanalaisessa päätöksessä komissio perusti käsityksensä siitä, että kyse oli vaikutuksista, jotka rajoittivat kilpailua EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, siihen, että MTM:t vaikuttivat suoraan tai välillisesti kortteja myöntävien pankkien perimiin toimitusmaksuihin, ja että koska korttitapahtumia vastaanottavilla pankeilla oli tapana vyöryttää kyseinen maksu kauppiaille, ne asettivat kynnyshinnan KPM:ille. Komissio päätteli tämän perusteella, että MTM:t rajoittivat kilpailua korttitapahtumien vastaanottamisen markkinoilla (riidanalaisen päätöksen 410 ja 522 perustelukappale).

126 Täsmällisemmin komissio

— totesi, että MTM:iä yhtäältä sovellettiin rajatylittäviin korttitapahtumiin, jos täsmällisemmistä toimitusmaksuista ei ollut sovittu (riidanalaisen päätöksen 412–415 perustelukappale), ja että niitä lisäksi sovellettiin joko kotimaisiin korttitapahtumiin, jos täsmällisemmistä kotimaisista toimitusmaksuista ei ollut sovittu, tai ne toimivat viitteenä tällaisten maksujen vahvistamiselle (riidanalaisen päätöksen 416–424 perustelukappale)

— päätteli kahden sellaisen kvantitatiivisen analyysin perusteella, jotka koskivat MTM:ien vaikutusta KPM:iin (riidanalaisen päätöksen 426–436 perustelukappale), ja kauppiaiden sellaisten lausuntojen perusteella, joita ne antoivat komission vuonna 2004 järjestämässä tutkimuksessa (jäljempänä kauppiaiden markkinatutkimus) (riidanalaisen päätöksen 437 ja 438 perustelukappale), että MTM:t muodostivat esteen KPM:ien alentamiselle tietyn tason alapuolelle

— otti huomioon korttien myöntämisen markkinoihin ja järjestelmien välisiin markkinoihin kohdistuvat kilpailuvaikutukset ja totesi, että kortteja myöntävien pankkien edun mukaista on tarjota kortteja, joihin liittyvät MTM:t ovat korkeat, ja lisäksi että korttijärjestelmien välinen kilpailu pankkien asiakkaista vaikutti epäedullisesti niihin järjestelmiin, jotka tarjoavat alhaisia MTM:iä (riidanalaisen päätöksen 461–498 perustelukappale)

— totesi, ettei korttitapahtumia vastaanottavien pankkien edun mukaista ollut kohdistaa kilpailupainetta alaspäin MTM:ien osalta (riidanalaisen päätöksen 499–501 perustelukappale)

— totesi, etteivät kauppiaat kyenneet luomaan riittävää rajoittavaa painetta MTM:ien osalta (riidanalaisen päätöksen 502–521 perustelukappale).

127 Kuten edellä 87 kohdassa on todettu, arvioitaessa sopimusta, yritysten yhteenliittymän päätöstä tai yhdenmukaistettua menettelytapaa EY 81 artiklan 1 kohdan kannalta on otettava huomioon se konkreettinen asiayhteys, johon vaikutukset kohdistuvat, etenkin kysymyksessä olevien yritysten taloudellinen ja oikeudellinen toimintaympäristö, kyseisten tavaroiden tai palvelujen luonne sekä kyseisten markkinoiden toiminnan tosiasialliset edellytykset ja rakenne.

128 Kuten edellä 98 kohdassa on todettu, harkittaessa, onko tiettyä sopimusta, yritysten yhteenliittymän päätöstä tai yhdenmukaistettua menettelytapaa pidettävä kiellettynä sen kilpailua vääristävien vaikutusten vuoksi, on tutkittava, millaisiksi todelliset kilpailuolosuhteet muodostuisivat ilman kyseistä sopimusta, yritysten yhteenliittymän päätöstä tai yhdenmukaistettua menettelytapaa.

Väitteet, jotka liittyvät sellaisten kilpailuolosuhteiden tarkasteluun, joissa MTM:t eivät ole käytössä

129 Kantajat ja useat väliintulijat väittävät, että komissio laiminlöi velvollisuutensa tutkia kilpailuolosuhteita sellaisessa tosiasiallisessa tilanteessa, joka vallitsisi, jos MTM:iä ei käytettäisi. Ne esittävät tältä osin kaksi väitettä.

130 Ensimmäisen väitteen osalta kantajat vetoavat siihen, ettei kortteja myöntävien pankkien ja korttitapahtumia vastaanottavien pankkien välillä ole kilpailusuhdetta, osoittaakseen, ettei komissio voinut perustellusti päätellä, että MTM:t rajoittavat kilpailua, koska MTM:ien puuttuminen ei merkitse

sitä, että olisi olemassa kilpailuprosessi, joka johtaisi toimitusmaksujen alenemiseen. Kantajat toteavat, ettei MasterCard-järjestelmä voinut toimia ilman korttitapahtumien selvitystä koskevaa vakiomenetelmää. Kantajat esittävät myös, että komissio yhtäältä katsoi virheellisesti, että jos MTM:iä ei käytettäisi, kortteja myöntävien pankkien ja korttitapahtumia vastaanottavien pankkien välillä käytäisiin kahdenvälisiä neuvotteluja ja tällaiset neuvottelut johtaisivat aikanaan toimitusmaksujen poistumiseen, sekä että se otti toiseksi jälkikäteisen hinnoittelun kiellon huomioon perusteluissaan.

131 Kyseinen väite on hylättävä.

132 Ensinnäkin on nimittäin todettava, että edellä 94–120 kohdassa mainituista syistä se seikka, että ilman MTM:iä – ja ainoastaan jälkikäteisen hinnoittelun kiellon perusteella – toimiva MasterCard-järjestelmä on taloudellisesti ilmeisen elinkelpoinen, riittää sen perustelemiseen, että se otetaan huomioon arvioitaessa MTM:ien kilpailuvaikutuksia.

133 Siltä osin kuin on toiseksi kyse arvostelusta, joka kohdistuu siihen, että riidanalaisessa päätöksessä viitataan kortteja myöntävien pankkien ja korttitapahtumia vastaanottavien pankkien välisiin kahdenvälisiin neuvotteluihin, on todettava, että vaikka komissio viittasi tällaisiin neuvotteluihin riidanalaisen päätöksen 460 perustelukappaleessa, se teki näin ensisijaisena tarkoituksenaan osoittaa, että ilman MTM:iä toimivassa MasterCard-järjestelmässä sellaiset korttitapahtumien vastaanottajat, jotka hyväksyvät kahdenväliset toimitusmaksut, eivät välttämättä olisi kilpailukykyisiä korttitapahtumien vastaanottamisen markkinoilla ja että näin ollen tilanteessa, jossa MTM:t eivät olisi käytössä, voidaan olettaa, että korttitapahtumien selvityksestä jätettäisiin aikanaan perimättä toimitusmaksut.

134 Tällainen arvio ei kuitenkaan ole ilmeisen virheellinen. Voidaan perustellusti katsoa, että koska MTM:t mahdollistavat sen, että korttitapahtumia vastaanottavien pankkien välillä vallitsee avoimuus korttitapahtumiin sovellettavien toimitusmaksujen tasosta, niillä voidaan varmistaa se, että kaikki korvaukset tai ainakin suurin osa niistä vyörytetään kauppiaille, koska korttitapahtumia vastaanottavilla pankeilla on varmuus siitä, ettei tästä seuraava KPM:ien kasvu vaikuta niiden kilpailuasemaan. Perustellusti voidaan kuitenkin katsoa myös, ettei tällaista varmuutta esiintyisi ilman MTM:iä toimivassa järjestelmässä ja että näin ollen kahdenvälisesti sovitun toimitusmaksun vyöryttäminen kauppiaille vaikuttaisi todennäköisesti kyseisen korttitapahtumia vastaanottavan pankin kilpailuasemaan.

135 Toisella väitteellä kantajat ja useat väliintulijat arvostelevat komissiota siitä, ettei tämä ole osoittanut, että MTM:ien poistaminen lisäisi kilpailua korttitapahtumien vastaanottajien välillä. Tämä arvostelu jakautuu neljään osaan.

136 Ensinnäkin väitetään, että komissio otti virheellisesti huomioon järjestelmien välisen kilpailun, vaikkei kyseisellä kilpailulla ole merkitystä arvioitaessa MTM:ien vaikutusta korttitapahtumien vastaanottajien väliseen kilpailuun. On myös esitetty, että koska komissio nimenomaisesti tukeutui siihen, että kyse oli vaikutuksiin perustuvasta kilpailun rajoittamisesta, niitä riidanalaisen päätöksen perustelukappaleita, jotka koskevat MTM:ien tavoitetta, kuten niiden luokittelua ”suositelluksi vähimmäishinnaksi”, ei ole otettava huomioon.

137 Ensinnäkin on todettava, että se komission mainitsema olosuhde, johon riidanalaisen päätöksen 461–498 perustelukappaleessa viitataan, eli se, että MasterCard-järjestelmän ja muiden maksukorttijärjestelmien välinen kilpailu pankkien asiakkaista johtaisi ylöspäin suuntautuvaan kilpailupaineeseen MTM:ien tasossa, on relevantti tekijä edellä 127 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetun toimintaympäristön kannalta. Komissio saattoi siten perustellusti ottaa sen huomioon tarkastellessaan MTM:ien vaikutuksia kilpailuun.

138 Toiseksi on todettava, että komissio korosti riidanalaisen päätöksen 401–407 kohdassa, että MTM:t saattoivat ”luonteensa vuoksi merkitä hintojen vahvistamista” (riidanalaisen päätöksen 405 perustelukappale). Se torjui myös perustellusti kantajien väitteet siitä, että MTM:llä pyrittiin

oikeutettuihin tavoitteisiin ja ettei tarkoituksena ollut rajoittaa kilpailua. Komissio päätti kuitenkin riidanalaisen päätöksen 407 perustelukappaleessa ”olla tekemättä lopullista päätelmää sen suhteen, olivatko [MasterCard-maksuorganisaation MTM:t] [EY] 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tarkoitukseen perustuva rajoitus”, koska oli selvästi todettu, että ”[MasterCard-maksuorganisaation MTM:t] rajoittivat ja vääristivät tuntuvasti kilpailua kauppiaiden vahingoksi korttitapahtumien vastaanottamisen markkinoilla”.

139 Sopimuksen kilpailunvastainen tarkoitus ja vaikutus eivät ole kumulatiivisia vaan vaihtoehtoisia edellytyksiä sen arvioimiseksi, kuuluuko tällainen sopimus EY 81 artiklan 1 kohdassa määrätyn kiellon piiriin. Tämän edellytyksen vaihtoehtoisuus, joka osoitetaan konjunktiolla ”tai”, johtaa siihen, että ensiksi on tarkasteltava sopimuksen tarkoitusta ottaen huomioon se taloudellinen asiayhteys, jossa sitä on sovellettava. Jos kuitenkin tämän sopimuksen sisällön tarkastelusta ei ilmene riittävää vahingollisuutta kilpailulle, on tutkittava sopimuksen vaikutuksia, ja jotta kielto koskisi sopimusta, on edellytettävä niiden eri seikkojen olemassaoloa, jotka osoittavat, että kilpailu on tosiasiallisesti estynyt, rajoittunut tai vääristynyt tuntuvasti. Sopimuksen vaikutuksia ei ole tarpeen tutkia, kun on osoitettu, että sen tarkoitus on kilpailunvastainen (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P ja C-519/06 P, GlaxoSmithKline Services ym. v. komissio, tuomio 6.10.2009, Kok., s. I-9291, 55 kohta).

140 Tältä osin on asianmukaista huomauttaa, että EY 81 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määrätään nimenomaisesti, että sellaisilla toimenpiteillä rajoitetaan kilpailua, joilla suoraan tai välillisesti vahvistetaan osto- tai myyntihintoja, ja että oikeuskäytännön mukaan EY 81 artiklan 1 kohdan a alakohdan tarkoituksena on kieltää yrityksiä vääristämästä hintojen tavanomaista muodostumista markkinoilla (asia T-13/89, ICI v. komissio, tuomio 10.3.1992, Kok., s. II-1021, 311 kohta).

141 Koska komissio ei kuitenkaan ole nimenomaisesti tukeutunut siihen, että kyse on tarkoitukseen perustuvasta kilpailun rajoittamisesta, sen tarkistamiseksi, merkitsevätkö MTM:t vaikutuksiin perustuvaa kilpailun rajoittamista, on edellä 98 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti tarkasteltava kilpailuolosuhteita siinä tosiasiallisessa tilanteessa, joka vallitsisi, jos mainittuja MTM:iä ei käytettäisi.

142 Kantajat väittävät toiseksi, ettei sillä seikalla, että MTM:t vaikuttavat KPM:ien määrään, ole kuitenkaan vaikutusta korttitapahtumien vastaanottajien väliseen kilpailuun, koska niitä sovelletaan samalla tavalla kaikkiin korttitapahtumien vastaanottajiin ja ne toimivat kaikille yhteisenä sisääntulohintana. Kantajat toteavat näin ollen, että jälkikäteisen hinnoittelun kielto merkitsisi tosiasiallisesti MTM:ien vahvistamista nollatasolle, mikä kilpailun kannalta olisi vastaava ja yhtä avoin kuin nykyinen MTM, ainoana erona se taso, jolle kyseinen maksu on vahvistettu.

143 Tällainen väite ei voi menestyä. Koska on todettu, että MTM:illä asetetaan KPM:ille kynnysarvo – ja vaikka komissio saattoi perustellusti todeta, että ilman MTM:iä toimiva MasterCard-järjestelmä säilyisi taloudellisesti elinkelpoisena – tästä seuraa välttämättä, että niillä on kilpailua rajoittava vaikutus. Verrattuna siihen, millaiset korttitapahtumien vastaanottamisen markkinat olisivat, jos MTM:iä ei olisi, MTM:t rajoittavat sitä painetta, jota kauppiaat voivat kohdistaa korttitapahtumia vastaanottaviin pankkeihin niiden neuvotellessa KPM:istä, koska MTM:t pienentävät mahdollisuutta siitä, että hinnat putoaisivat tietyn kynnyksen alapuolelle.

144 Kolmanneksi yksi väliintulijoista korostaa sitä, ettei komissio ole näyttänyt toteen, että MTM:illä asetettiin KPM:ille kynnyshinta, koska MTM:iä ei välttämättä vyörytetä kokonaan kauppiaille.

145 Ennen sen arvioimista, ovatko kyseiset väitteet perusteltuja, on ensiksi asianmukaista vastata niihin väitteisiin, jotka kantajat ovat esittäneet neljännen kanneperusteensa toisessa osassa ja joilla arvostellaan tiettyjä todisteita, joita komissio on käyttänyt väitteidensä tukemiseksi.

146 Kantajat riitauttavat yhtäältä viittauksen, joka riidanalaisen päätöksen 438 perustelukappaleessa tehdään öljy-yhtiön, Yhdistyneessä kuningaskunnassa olevan supermarket-ketjun, lentoyhtiön ja huonekaluliikkeen lausuntoihin siitä, että MTM:t merkitsevät rajaa sille kilpailupaineelle, jota ne

pystyvät harjoittamaan korttitapahtumia vastaanottaviin pankkeihin nähden. Kantajat katsovat, että komissio tukeutui valikoivasti vain sellaisiin lausuntoihin, jotka vastasivat sen omaa arviota, ja jätti ottamatta huomioon merkittäviä päinvastaisia lausuntoja, jotka mainitaan VTVTA:ssa.

147 VTVTA:ssa esitetyistä lausunnoista ilmenee selvästi, että korttitapahtumien vastaanottajat kilpailevat keskenään kauppiaiden asiakkuuksista. Riidanalaisen päätöksen 438 perustelukappaleessa mainittujen lausuntojen tai yleisemmin komission perustelujen suhteen ei kuitenkaan ilmene ristiriitaa. Se seikka, että KPM:ien hinnan osalta ilmenee kilpailua sellaiseen rajaan saakka, joka määräytyy MTM:ien olemassaolon perusteella, ei mitenkään estä komissiota toteamasta, että MTM:t kuuluvat EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

148 Kantajat väittävät yhtäältä, että kauppiaita koskeva markkinatutkimus on vääristynyt todiste, jolla ei voida perustella komission päätelmiä.

149 On korostettava, että komissio käytti kauppiaita koskevaa markkinatutkimusta ensisijaisesti kolmen päätelmänsä tukemiseksi. Ensinnäkin, kuten on todettu edellä 146 ja 147 kohdassa, komissio tukeutui kyseiseen tutkimukseen vastanneiden kauppiaiden lausuntoihin osoittaakseen, että MTM:t merkitsivät rajaa sille kilpailupaineelle, jota ne pystyvät kohdistamaan korttitapahtumia vastaanottaviin pankkeihin nähden.

150 Seuraavaksi komissio päätteli kyseisestä tutkimuksesta, etteivät kauppiaat kyenneet riittävästi rajoittamaan MTM:ien määriä, koska olennainen tekijä siinä, että kauppiaat hyväksyvät korttimaksuja, on niiden houkuttelevuus kuluttajien kannalta, ja näin ollen sillä, etteivät ne olisi hyväksyneet tätä maksutapaa tai olisivat syrjineet sitä, olisi ollut kielteisiä vaikutuksia niiden asiakkaiden kannalta. Komissio esitti tämän päätelmän yhdessä muiden tekijöiden kanssa tuotemarkkinoiden määrittelyn yhteydessä (riidanalaisen päätöksen 289 ja 290 kohta), sen osoittamisessa, että MTM:illä oli kilpailua rajoittavia vaikutuksia (riidanalaisen päätöksen 506 ja 513 perustelukappale) sekä sen talousteorian osoittamisessa virheelliseksi, johon kantajat vetosivat osoittaakseen, että MTM:illä edistettiin teknistä ja taloudellista kehitystä EY 81 artiklan 3 kohdassa määrätyn ensimmäisen edellytyksen mukaisesti (riidanalaisen päätöksen 704 perustelukappale).

151 Tarkastelussaan, joka koski sitä, täyttivätkö MTM:ien vahvistamista koskevat menetelmät EY 81 artiklan 3 kohdassa määrätyn toisen edellytyksen, komissio viittasi tyhjentävyyden nimissä myös kauppiaita koskevaan markkinatutkimukseen osoittaakseen, että voitiin epäillä, hyötyivätkö kauppiaat luotto- ja maksuaikakortteihin liittyvästä ostoksia koskevasta korottomasta maksuajasta (riidanalaisen päätöksen 742 perustelukappale).

152 Kantajat arvostelivat VTVTA:ssaan menetelmää, jota komissio käytti toteuttaakseen kauppiaita koskevan markkinatutkimuksen, ja kyseisen tutkimuksen perusteella tehtyjä päätelmiä. Kantajat esittivät myös kaksi tutkimusta, jotka koskivat sitä, kuinka kauppiaat hyväksyvät maksukortteja. Komissio vastasi kantajien kommentteihin ja selitti, miksi se ei yhtynyt kantajien esittämissä tutkimuksissa esitettyihin tuloksiin, riidanalaisen päätöksen liitteissä 2 ja 3. Komission kyseinen arvio riitautetaan pääpiirteissään kannekirjelmässä, jossa viitataan tältä osin kannekirjelmän liitteeseen A.15 (”Kuinka kauppiaat hyväksyvät maksukortteja – komission arvostelun torjuminen”).

153 Kantajien arvostelu koskee ilmeisesti sekä sitä, onko kauppiaita koskeva markkinatutkimus luotettava, että sitä, ovatko komission kyseisen tutkimuksen perusteella tekemät päätelmät oikeutettuja.

154 Tietyn todisteasiakirjan näyttöarvoa arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti asiakirjan laatimisolosuhteet ja vastaanottaja sekä sisältö (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-60/02 OP ja T-61/02 OP, Dresdner Bank ym. v. komissio, tuomio 27.9.2006, Kok., s. II-3567, 121 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

155 On kuitenkin todettava, ettei riidanalaisen päätöksen liitteiden 2 ja 3 tai kannekirjelmän liitteen A.15 tarkastelusta ilmene mitään sellaista, mikä asettaisi kyseenalaiseksi kauppiaita koskevan markkinatutkimuksen luotettavuuden.

156 Tältä osin on todettava täsmällisemmin, että sen, että komissio käytti menetelmänään [EY] 81 ja [EY] 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 18 artiklan mukaisia tiedonsaantipyyntöjä ja paljasti siten henkilöllisyytensä tutkimukseen osallistuneille kauppiaille, ei voida katsoa vähentävän saatujen vastausten objektiivisuutta. Arvostelusta, joka koskee sitä, että suuret kauppiaat olivat yliedustettuina komission otoksessa, on riittävää todeta, ettei päätös keskittyä kyseisiin kauppiaisiin – jotka todennäköisesti kykenivät luomaan rajoittavaa painetta MTM:ien määriin nähden – vaikuta nyt käsiteltävän asian olosuhteiden valossa olevan seurausta siitä, että komissio olisi tehnyt ilmeisen virheellisen päätelmän.

157 Siltä osin kuin on kyse siitä, ovatko komission edellä mainitun markkinatutkimuksen perusteella tekemät päätelmät perusteltuja, on – sen lisäksi, mitä edellä 146 ja 147 kohdassa on todettu – todettava, että tässä vaiheessa merkityksellistä on arvostelu, joka kohdistuu toteamukseen siitä, etteivät kauppiaat kykene kylliksi rajoittamaan MTM:ien määriä. On huomattava, että komissio saattoi perustellusti tehdä kyseisen päätelmän niiden vastausten perusteella, joita kauppiaat antoivat sen tekemiin tiedonsaantipyyntöihin. Riidanalaisen päätöksen liitteessä 2 olevan 22 kohdan perusteella on näin ollen selvää, että selvä enemmistö (91 prosenttia) kauppiaista ilmoitti, etteivät ne olleet koskaan kieltäytyneet hyväksymästä korttia maksuvälineenä. Kauppiaat totesivat myös, että pääasialliset syyt siihen, miksi ne hyväksyivät kortteja, eivät liittyneet niinkään transaktiohyötyihin kuin siihen, että useimmilla asiakkaista oli tietty kortti (90 prosenttia), ja tarpeeseen ylläpitää mielikuvaa asiakasmyönteisenä yhtiönä (67 prosenttia).

158 Kuten kantajat toteavat, on toki kiistatonta, että se vaara, että kauppiaat kieltäytyvät hyväksymästä kortteja tai tekevät kortin käyttämisestä vähemmän houkuttelevaa, voi olla kantajien kannalta rajoite MTM:ien määrää vahvistettaessa. Komissio saattoi kuitenkin tekemättä ilmeistä arviointivirhettä katsoa, että kyseinen rajoite oli riittämätön, koska sitä on mahdollista käyttää vain sellaisen kauppiaiden kannalta hyväksyttävän korkeimman kynnysarvon yläpuolella, jonka kohdalla transaktiokulut muuttuvat huomattavammiksi kuin sellaiset haitalliset vaikutukset kauppiaiden asiakkaiden kannalta, jotka aiheutuvat siitä, ettei kyseistä maksuvälinettä hyväksytä, tai tältä osin harjoitetusta syrjinnästä. Kantajat myöntävät tämän itsekin todetessaan, että kun on kyse menetelmästä, jota käytetään luotto- ja maksuaikakortteja koskevien MTM:ien määrien määrittämisessä, ne ”yrittävät vastata seuraavaan kysymykseen: ’Kuinka korkeiksi [MTM:t] voivat nousta ennen kuin meille syntyy vakavia hyväksymiseen liittyviä ongelmia, jolloin kauppiaat sanoisivat: ’me emme enää halua tätä tuotetta’, tai jotka aiheuttaisivat sen, että kauppiaat yrittävät tehdä kortin käytöstä vähemmän houkuttelevaa joko laskuttamalla ylimääräistä tai myöntämällä alennuksia käteisen käytöstä’” (riidanalaisen päätöksen 175 perustelukappale).

159 Siltä osin kuin on toiseksi kyse erään väliintulijan väitteistä siitä, että komissio olisi katsonut virheellisesti, että MTM:illä vahvistetaan KPM:ien kynnyshinta, ja että useat tekijät puhuvat tätä päätelmää vastaan, on tarpeen aluksi hylätä väite siitä, ettei riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen havaittu minkäänlaista laskua MTM:ien määrässä tai vähittäishinnoissa, koska kyseinen väite perustuu mainitun päätöksen tekemisen jälkeiseen asiantilaan ja koska sillä ei näin ollen voi olla minkäänlaista merkitystä toteutetun toimen lainmukaisuuden kannalta.

160 Väliintulija viittaa ensiksi myös siihen, että ”on-us-transaktioiden” tapauksessa pankki voi olla vyöryttämättä toimitusmaksun määrää kauppiaalle. Seuraavaksi se korostaa, että komission riidanalaisessa päätöksessä käyttämät esimerkit osoittavat, ettei MTM:iä aina vyörytetä kauppiaille. Lopuksi se toteaa, että Espanjassa useiden vuosien jaksolla toteutettu vertailu osoittaa, että KPM:t ovat keskimäärin MTM:iä alempia.

161 Viittauksesta ”on-us-transaktioihin” (sisäisiin transaktioihin) on ensiksi todettava, että kyse on tapauksista, joissa pankki hyväksyy korttitapahtumia, jotka on tehty sen itsensä myöntämillä korteilla. On totta, ettei pankki tällöin joudu suorittamaan toiselle pankille toimitusmaksun määrää ja että sen on tällöin pääsääntöisesti helpompi olla vyöryttämättä sitä KPM:ään. Kun otetaan huomioon

MasterCard-järjestelmään osallistuvien rahoituslaitosten huomattavan suuri määrä, on kuitenkin todettava, että tällaiset ”on-us-transaktiot” todennäköisesti muodostavat vain osan – jonka suuruus on vaikeasti ennakoitavissa – kaikista kauppiaan liiketoimintaan sisältyvistä transaktioista. Näin ollen on kyseenalaista, voivatko ”on-us-transaktiot” todellakin vaikuttaa niiden KPM:ien määrään, joita peritään MasterCard-järjestelmän kokoisessa järjestelmässä.

162 Siltä osin kuin on seuraavaksi kyse seikoista, joihin komissio tukeutui riidanalaisessa päätöksessä toisen kvantitatiivisen analyysinsä – joka on esitetty tiivistettynä riidanalaisen päätöksen 432–436 perustelukappaleessa – osalta, on todettava, että tältä osin tehtiin vertailu MTM:ien osuuksista niissä KPM:issä, jotka 17 korttitapahtumien vastaanottajaa laskuttivat pienimmiltä ja suurimmilta kauppiailtaan. Vertailusta ilmenee, että yhteensä 17:stä korttitapahtumien vastaanottajasta 12 laskutti MTM:iä korkeampia KPM:iä myös suurimmilta kauppiailta. Pienimpien kauppiaiden tapauksessa KPM oli aina korkeampi kuin MTM. Siinä todettiin myös, että MTM:n keskimääräinen osuus KPM:ssä oli 84,27 prosenttia suurten kauppiaiden ja 45,97 prosenttia pienten kauppiaiden osalta.

163 Tämän analyysin perusteella on selvää, että komissio saattoi riidanalaisen päätöksen 435 perustelukappaleessa katsoa perustellusti, että ”MasterCardin [maksuorganisaation] MTM:illä vahvistettiin KPM:ien kynnyshinta sekä pienille että suurille kauppiaille aiheutuville kuluille”. Kyseisen päätelmän pätevyyttä korostavat lisäksi edellä 146 kohdassa mainitut kauppiaiden lausunnot.

164 Muutamat esimerkit MTM:iä pienemmistä KPM:istä eivät horjuta kyseistä päätelmää. Kuten komissio totesi perustellusti riidanalaisen päätöksen 450 perustelukappaleessa, se, että korttitapahtumia vastaanottava pankki on valmis ”sulauttamaan itseensä” osan MTM:stä, ei estä MTM:ää vaikuttamasta KPM:n suuruuteen. Ensinnäkin tämä koskee vain osaa kauppiaista, eli niitä kauppiaita, joilla on huomattavaa neuvotteluvoimaa. Toiseksi voidaan perustellusti todeta, että myös kyseisten kauppiaiden tapauksessa laskutettu hinta olisi kuitenkin alempi, jos MTM:t eivät olisi käytössä, koska korttitapahtumia vastaanottavilla pankeilla olisi tuolloin mahdollisuus tarjota suurempia alennuksia.

165 Espanjan tilannetta koskevan väitteen osalta on lopuksi todettava, että niistä asiakirjoista, joita väliintulija on toimittanut väliintulokirjelmänsä liitteenä, ilmenee todellakin selvästi, että perityt KPM:t olivat yhtä suuria tai paikoin jopa alempia kuin MTM:t. Tällaisella väitteellä ei kuitenkaan sellaisenaan voida osoittaa, että komission päätelmä, joka koskee MTM:ien vaikutusta KPM:iin, olisi virheellinen. Koska edellä 162 ja 163 kohdassa mainitut seikat ovat omiaan osoittamaan, että unionin muissa jäsenvaltioissa MTM:illä asetetaan kynnyshinta KPM:ille, ne väitteet, jotka komissio esittää riidanalaisen päätöksen 452 ja 453 perustelukappaleessa ja jotka koskevat sitä, että Espanjan tilanne on selitettävissä kyseiselle maalle ominaisilla tekijöillä, eivät näin ollen ole ilmeisen virheellisiä. Lisäksi myös tällaisen tapauksen osalta voidaan todeta, että pankkien voitaisiin perustellusti olettaa pystyvän tarjoamaan alempia KPM:iä, jos MTM:t eivät olisi käytössä.

166 Lopuksi ja neljänneksi unionin yleisen tuomioistuimen on myös hylättävä kantajien väitteet siitä, ettei komissio onnistunut selvästi osoittamaan MTM:ien vaikutusta lopullisen kuluttajan maksamiin hintoihin. Ensinnäkin voidaan perustellusti päätellä, että kauppiaat vyöryttävät KPM:ien hinnannousun ainakin osaksi loppukäyttäjille. Toiseksi tällaisilla väitteillä ei missään tapauksessa ole merkitystä, koska pelkästään se seikka, että MTM:t ovat omiaan rajoittamaan kilpailupainetta, jota kauppiaat kykenevät kohdistamaan korttitapahtumien vastaanottajiin, riittää sen osoittamiseksi, että kyse on EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista kilpailua rajoittavista vaikutuksista.

167 Kun edellä esitetty otetaan huomioon, myös nyt käsitelty toinen väite on hylättävä.

Tuotemarkkinoiden tarkastelua koskevat väitteet

168 Kantajat ja useat väliintulijat arvostelevat komissiota siitä, ettei se ole perusteluissaan ottanut huomioon kyseisten markkinoiden kaksijakoisuutta, ja ne riitauttavat komission esittämän tuotemarkkinoita koskevan määritelmän.

169 Komission esittämään tuotemarkkinoita koskevaan määritelmään kohdistuvan arvostelun osalta on ensiksi palautettava mieliin, että vakiintuneessa oikeuskäytännössä on todettu, että siltä osin kuin merkityksellisten markkinoiden määrittely edellyttää komission tekemiä monitahoisia taloudellisia arviointeja, unionin tuomioistuimet voivat valvoa sitä ainoastaan rajoitetusti (ks. vastaavasti asia T-65/96, Kish Glass v. komissio, tuomio 30.3.2000, Kok., s. II-1885, 64 kohta ja asia T-342/99, Airtours v. komissio, tuomio 6.6.2002, Kok., s. II-2585, 26 kohta).

170 Toiseksi on todettava, että on otettava huomioon sellaiset markkinat, jotka kattavat kaikki tuotteet, jotka ominaisuuksiensa perusteella soveltuvat erityisesti tyydyttämään muuttumattoman tarpeen ja jotka ovat vain vähäisessä määrin vaihdettavissa muihin tuotteisiin (asia 322/81, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. komissio, tuomio 9.11.1983, Kok., s. 3461, 37 kohta). Oikeuskäytännön mukaan erityisesti tuotemarkkinoiden käsitteeseen kuuluu, että siihen kuuluvien tuotteiden välillä voi olla toimivaa kilpailua; tämä edellyttää, että kaikki samoihin markkinoihin kuuluvat tuotteet ovat riittävästi keskenään vaihdettavissa (asia 85/76, Hoffmann-La Roche v. komissio, tuomio 13.2.1979, Kok., s. 461, 28 kohta).

171 On myös huomattava, että merkityksellisten markkinoiden määritelmä eroaa sen mukaan, sovelletaanko EY 81 artiklaa vai EY 82 artiklaa. EY 82 artiklaa sovellettaessa merkityksellisten markkinoiden asianmukainen määrittely on välttämätön ennakkoedellytys väitetysti kilpailunvastaisen toiminnan arvioinnille, sillä ennen kuin todetaan, että määräävää markkina-asemaa on käytetty väärin, on näytettävä toteen määräävän aseman olemassaolo tietyillä markkinoilla, mikä edellyttää, että nämä markkinat on ennalta rajattu. EY 81 artiklaa sovellettaessa merkitykselliset markkinat on tarvittaessa määriteltävä sen ratkaisemiseksi, onko riidanalainen sopimus, yritysten yhteenliittymän päätös tai yritysten yhdenmukaistettu menettelytapa omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja onko sen tarkoituksena estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla tai seuraako siitä, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy yhteismarkkinoilla. Tämän vuoksi [EY] 81 artiklan 1 kohdan soveltamisen yhteydessä väitteitä komission markkinamääritelmää vastaan ei voida käsitellä erillään jäsenvaltioiden väliselle kaupalle aiheutuvia vaikutuksia ja kilpailun rajoittamista koskevista väitteistä. On myös katsottu, että merkityksellisten markkinoiden määrittelyä ei voida tehokkaasti kiistää, jos komissio on katsonut perustellusti riidanalaisessa päätöksessä mainittujen asiakirjojen nojalla, että kysymyksessä oleva sopimus vääristi kilpailua ja saattoi vaikuttaa tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (ks. asia T-61/99, Adriatica di Navigazione v. komissio, tuomio 11.12.2003, Kok., s. II-5349, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

172 Kuten edellä 21–23 kohdassa on todettu, komissio katsoi, että neljän osapuolen maksukorttijärjestelmät toimivat kolmilla erillisillä markkinoilla, eli järjestelmien välisillä markkinoilla, korttien myöntämisen markkinoilla ja korttitapahtumien vastaanottamisen markkinoilla, ja se perusti kantansa MTM:ien rajoittaviin vaikutuksiin korttitapahtumien vastaanottamisen markkinoilla.

173 Tällainen määritelmä ei ole ilmeisen virheellinen eivätkä kantajien ja väliintulijoiden sen suhteen esittämät vastaväitteet vakuuta.

174 Kantajat väittävät, että komissio on virheellisesti todennut, että oli olemassa itsenäiset korttitapahtumien vastaanottamisen markkinat, koska neljän osapuolen järjestelmä tarjoaa yhden palvelun, jolla voidaan vastata kortinhaltijoiden ja kauppiaiden yhteiseen kysyntään.

175 Mainitut väitteet on hylättävä, koska komissio ei tehnyt ilmeistä arviointivirhettä, kun se totesi riidanalaisen päätöksen 260–265 perustelukappaleessa, ettei ollut olemassa yhtä palvelua, jota olisi tarjottu vastauksena kauppiaiden ja kortinhaltijoiden kysyntään.

176 ”Myöntämiseen” ja ”vastaanottoon” liittyvien näkökohtien välillä on toki tiettyjä rajapintoja, kuten se, että näitä koskevat palvelut täydentävät toisiaan, ja sellaisten välillisten verkkovaikutusten olemassaolo, joka perustuu siihen, että se, kuinka kauppiaat hyväksyvät kortteja, ja käytössä olevien korttien määrä vaikuttavat toisiinsa.

177 Mainitusta täydentävyydestä huolimatta on kuitenkin korostettava, että yhtäältä kortinhaltijoille ja kauppiaille tarjotut palvelut voidaan erottaa toisistaan, ja toisaalta, että kortinhaltijat ja kauppiaat kohdistavat kilpailupainetta eri tahoihin, edelliset kortteja myöntäviin pankkeihin ja jälkimmäiset korttitapahtumia vastaanottaviin pankkeihin.

178 Tätä päätelmää ei horjuta tiettyjen väliintulijoiden mainitsema seikka, eli se, että kortteja myöntävät pankit tarjoavat myös kauppiaille palveluja, kuten maksutakeita petoksen, maksun saamatta jäämisen tai maksukyvyttömyyden varalta. Vaikka kortteja myöntävät pankit todellakin tarjoavat tällaisia palveluja, se tapahtuu korttitapahtumia vastaanottavien pankkien välityksellä. Kauppiaat eivät toisin sanoen voi kohdistaa mainittujen palvelujen osalta kilpailupainetta suoraan kortteja myöntäviin pankkeihin.

179 Yksi väliintulijoista arvostelee myös sitä, ettei komissio ottanut huomioon muita maksutapoja arvioidessaan MTM:ien kilpailua rajoittavia vaikutuksia joko maksukorttijärjestelmien yhteismarkkinoiden asiayhteydessä tai ainakin kilpailupaineen harjoittamisen välineenä.

180 Myös tällainen väite on hylättävä. Muiden maksutapojen taholta tuleva kilpailupaine toki vaikuttaa MTM:ien määrään siten, ettei ole kantajien eikä pankkien edun mukaista, että MTM:t asetetaan tasolle, jolla kauppiaat alkaisivat suosia muita maksutapoja. Kuten edellä 157 ja 158 kohdassa on kuitenkin korostettu, komissio saattoi ilmeistä arviointivirhettä tekemättä katsoa riidanalaisen päätöksen 504 ja 506 perustelukappaleessa, että kyseisen paineen vaikutus oli riittämätön, kun otetaan huomioon se, että kuluttajat suosivat korttimaksuja, ja vaara siitä, että syrjintä muiden maksutapojen hyväksi voi johtaa liiketoiminnan vähentymiseen.

181 Siltä osin kuin on toiseksi kyse arvostelusta, joka koskee sitä, ettei markkinoiden kaksijakoisuutta ole otettu huomioon, on todettava, että kantajat korostavat tässä yhteydessä MTM:istä koituvia taloudellisia etuja. Kantajat väittävät näin ollen, että MTM:ien avulla MasterCard-järjestelmän toiminta voidaan optimoida rahoittamalla sellaisia menoja, joiden tarkoituksena on kannustaa kortinhaltijoiden hyväksymistä ja korttien käyttöä. Ne päättelevät tämän perusteella, ettei ole myöskään pankkien edun mukaista asettaa MTM:iä liian korkealle tasolle ja että kauppiaat hyötyvät MTM:istä. Kantajat arvostelevat myös sitä, että komissio jätti ottamatta huomioon päätöksensä vaikutuksen kortinhaltijoihin, kun se keskittyi yksinomaan kauppiaisiin. Eräät väliintulijat toteavat tästä lisäksi, että ilman MTM:iä toimivassa järjestelmässä ne olisivat pakotettuja leikkaamaan kortinhaltijoille myönnettyjä etuja tai jopa vähentämään liiketoimintaansa.

182 Tällaisilla väitteillä ei ole merkitystä käsiteltäessä EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomista koskevaa kanneperustetta, koska ne merkitsevät sitä, että MTM:ien kilpailua rajoittavia vaikutuksia – joiden olemassaolon komissio on pätevästi todennut – punnitaan suhteessa MTM:istä mahdollisesti saataviin taloudellisiin etuihin. Rajoituksen kilpailua edistäviä ja kilpailua rajoittavia vaikutuksia voidaan kuitenkin verrata vain EY 81 artiklan 3 kohdan mukaisen tarkastelun yhteydessä (ks. vastaavasti edellä 101 kohdassa mainittu asia Van den Bergh Foods v. komissio, tuomion 107 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

Väite, joka koskee hallinnollisessa menettelyssä esitettyjen taloudellisia seikkoja koskevien todisteiden tutkimista

183 Kantajat arvostelevat komissiota siitä, ettei se ole tutkinut sellaisia taloudellisia seikkoja koskevia todisteita, jotka ne ovat esittäneet hallinnollisessa menettelyssä, tai ottanut näihin todisteisiin kantaa. Toisin kuin komissio väittää, kyseinen arvostelu, joka sisältyy kannekirjelmään, on otettava tutkittavaksi. Sama koskee sellaisia todisteita, jotka on liitetty kannekirjelmään, siltä osin kuin ne liittyvät tosiseikkoja koskeviin kysymyksiin, muttei sitä vastoin komission väitteitä, jotka sisältyvät vastineen liitteeseen mutta joita ei mainita vastineessa.

184 Edellä 68–70 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä on todettu, että vaikka kannekirjelmän tekstiä voidaan tukea ja täydentää nimenomaisilta osin viittauksilla kannekirjelmään liitettyjen asiakirjojen katkelmiin, yleinen viittaus muihin asiakirjoihin – edes sellaisiin, jotka on liitetty kannekirjelmään – ei riitä paikkaamaan olennaisten seikkojen puuttumista kannekirjelmästä.

185 Kantajien väite on kannekirjelmässä esitetty hyvin suppeasti ja sitä tukeva argumentaatio esitetään tosiasiassa liitteissä A.13 (”Huomautukset taloudellisista vaikutuksista, jotka on tuotu esille 19.12.2007 tiedoksi annetussa Euroopan komission päätöksessä, joka koskee [MasterCard-maksuorganisaation] monenvälisiä toimitusmaksuja rajatylittävien transaktioiden yhteydessä”), A.14 (”Komission päätöksen liitettä 4 koskevat huomautukset”) ja A.15 (”Kuinka kauppiaat hyväksyvät maksukortteja – komission arvostelun torjuminen”), jotka ovat laatineet samat asiantuntijat, jotka ovat sen taloudellisia seikkoja koskevan näytön taustalla, joka on esitetty hallinnollisessa menettelyssä ja johon kantajat yleisesti viittaavat.

186 Kantajat tyytyvätkin kannekirjelmän 52–54 kohdassa toteamaan, että ne ovat hallinnollisessa menettelyssä esittäneet taloudellisia seikkoja koskevia painavia väitteitä, joihin komissio joko ei ole ottanut kantaa tai joita se ei ole ymmärtänyt, ja että ”[niiden] taloustieteilijöiden päätelmät” tukevat niiden oikeudellista arviota siitä, että komissio oli väärässä ”päätellessään, että toimitusmaksu merkitsi kilpailun rajoittamista, keskittäessään tarkastelunsa toimitusmaksun (tai sen tasojen eron) vaikutukseen KPM:iin ottamatta huomioon vaikutusta kortinhaltijoilta perittäviin maksuihin, kiistäessään sen, että järjestelmän oli vahvistettava toimitusmaksut sellaiselle tasolle, joka maksimoi korttitapahtumien määrän, ja jättäessään ottamatta huomioon sen, että tämä ratkaisu olisi edistänyt kuluttajien hyvinvointia”.

187 Näin ollen on todettava, että vaikka kannekirjelmässä esitetään kantajien väite, se ei kuitenkaan sisällä argumentaatiota väitteen tukemiseksi.

188 Komissio väittää näin ollen perustellusti, ettei kannekirjelmän tekstistä ilmene riittävän täsmällisiä seikkoja, jotta unionin yleinen tuomioistuin voisi harjoittaa valvontaansa ja jotta komissio voisi valmistella puolustuksensa.

189 Tästä seuraa yhtäältä, ettei unionin yleisen tuomioistuimen asiana ole käydä lävitse liitteiden A.13 ja A.15 sisältöä sen selvittämiseksi, mitä argumentaatiota kantajat mahdollisesti esittävät kyseisen väitteen tueksi, ja toisaalta, että kyseinen väite on työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla jätettävä tutkimatta, koska se ei sisällä kaikkia sellaisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta unionin yleinen tuomioistuin voi harjoittaa valvontaansa ja jotta komissio voi puolustautua.

190 Lisäksi on korostettava, että koska nyt käsiteltävällä väitteellä ilmeisesti arvostellaan komissiota siitä, ettei se ole ottanut huomioon sellaisia taloudellisia seikkoja koskevia argumentteja, joilla kantajien mukaan voidaan osoittaa, mitä etuja MTM:illä on MasterCard-järjestelmän, kortinhaltijoiden tai yleensäkin kuluttajien kannalta, sillä ei lainkaan ole merkitystä EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomista koskevan kanneperusteen osalta. Vaikka tällaisia näkökohtia tuettaisiin riittävällä näytöllä, ne voitaisiin ottaa huomioon ainoastaan valvottaessa sitä, miten komissio on tarkastellut MTM:iä EY 81 artiklan 3 kohdan kannalta.

Riidanalaisen päätöksen perusteluja koskeva väite

191 Eräät väliintulijat arvostelevat kanteen kohteena olevaa päätöstä sillä perusteella, että sen perustelut ovat puutteelliset, koska komissio ei ole perustellut lähestymistapansa muuttumista suhteessa aikaisempaan MTM:iä koskevaan päätökseen, eli [EY] 81 artiklan soveltamista koskevasta menettelystä 24.7.2002 tehtyyn päätökseen (asia COMP/29.373 – Visa International) (jäljempänä Visa II -päätös). Kantajat palauttavat mieliin, että komissio myönsi mainitussa päätöksessä, että MTM:t olivat sellaisten pankkien välillä maksettu korvaus, joiden on sovittava keskenään korttimaksuun liittyvän transaktion selvittämisestä ja jotka eivät näin ollen voi valita kumppaniaan, ja lisäksi, että korttien myöntäjä tarjosi palveluja kauppiaalle korttitapahtumien vastaanottajan välityksellä. Nyt käsiteltävässä asiassa komissio kuitenkin myöntää, että vakiomenetelmälle on olemassa tarve, kun se viittaa jälkikäteisen hinnoittelun kieltoon, mutta esittää olettamuksen kaikkia MTM:iä vastaan.

192 Tällaisen väitteen tutkittavaksi ottamista koskevaa kysymystä ei kuitenkaan ole tarpeen tarkastella, koska on riittävää todeta, että se perustuu virheelliseen olettamukseen. Vaikka komissio katsoi Visa II -päätöksessä, että Visan MTM:iin voitiin soveltaa EY 81 artiklan 3 kohtaa, se teki näin todettuaan

ensiksi, että kyseiset MTM:t rajoittivat kilpailua erityisesti korttitapahtumien vastaanottajien välillä (Visa II-päätöksen 68 perustelukappale). Komissio totesi myös, etteivät MTM:t olleet objektiivisesti välttämättömiä Visa-järjestelmän toiminnan kannalta (Visa II -päätöksen 58–60 perustelukappale). Komissio on riidanalaisessa päätöksessä päätynyt olennaisilta osin samanlaiseen arvioon tarkastellessaan MasterCardin MTM:iä EY 81 artiklan 1 kohdan kannalta. Nyt käsiteltävä väite perustuu sellaisten perustelukappaleiden vertailuun, jotka eivät koske samaa asiaa, eli yhtäältä kantajien MTM:ien kilpailua rajoittavien vaikutusten tarkastelua EY 81 artiklan 1 kohdan kannalta riidanalaisessa päätöksessä ja toisaalta EY 81 artiklan 3 kohdan mukaisten edellytysten noudattamista koskevaa tarkastelua Visa II -päätöksessä.

193 Kyseinen väite ja näin ollen myös koko kanneperuste on hylättävä.

2. Toinen kanneperuste, joka koskee EY 81 artiklan 3 kohdan rikkomista

194 Kantajat esittävät nyt käsiteltävän kanneperusteen kahdessa osassa. Ensimmäisessä osassa ne arvostelevat komissiota siitä, että komissio asetti niille kohtuuttoman näyttötaakan EY 81 artiklan 3 kohdan mukaisten edellytysten täyttymistä koskevan näytön osalta. Toisessa osassa kantajat väittävät, että komission arvioon näiden edellytysten täyttymisestä liittyy ilmeisiä arviointivirheitä.

195 Kanneperusteen ensimmäisessä osassa kantajat väittävät, että komissio oli velvollinen arvioimaan argumentteja ja esitettyä näyttöä yksinomaan todennäköisyysarvioinnin perusteella. Kantajat katsovat näin ollen, että niiden hallinnollisessa menettelyssä esittämien argumenttien olisi pitänyt johtaa siihen, että ellei komissio kykene esittämään muuta selvitystä tai perustelua, komission olisi pitänyt todeta, että kantajat olivat näyttäneet toteen EY 81 artiklan 3 kohdan mukaisten edellytysten täyttymisen. Kantajat väittävät myös, että in dubio pro reo -periaatetta on sovellettava, ja että jos asiassa ilmeni minkäänlaisia epäilyksiä, komissio oli velvollinen ratkaisemaan asian kantajien hyväksi. Lopuksi eräät väliintulijat väittävät, että riidanalaisessa päätöksessä tosiasiallisesti vaaditaan kantajia perustelemaan MTM:ien asettaminen tietylle tasolle pikemminkin kuin osoittamaan, että niiden käyttämä menetelmä on asianmukainen, mikä puolestaan merkitsee kohtuutonta näyttötaakkaa.

196 Kuten asetuksen N:o 1/2003 2 artiklassa säädetään, EY 81 artiklan 3 kohdan edellytysten täyttymistä koskeva todistustaakka kuuluu sille yritykselle tai yritysten yhteenliittymälle, joka vetoaa kyseisestä kohdasta johtuvaan etuun. Näin ollen henkilön, joka vetoaa EY 81 artiklan 3 kohtaan, on osoitettava vakuuttavien perustelujen ja todisteiden avulla, että nämä edellytykset täyttyvät (ks. asia T-168/01, GlaxoSmithKline Services v. komissio, tuomio 27.9.2006, Kok., s. II-2969, 235 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

197 Komission on puolestaan tutkittava riittävällä tavalla näitä perusteluja ja todisteita, eli selvitettävä, osoittavatko ne, että EY 81 artiklan 3 kohdan soveltamisedellytykset täyttyvät. Tietyissä tapauksissa nämä perustelut ja todisteet voivat olla sellaisia, että ne edellyttävät komissiolta selityksiä tai näkemyksensä oikeuttamista, ja mikäli komissio ei toimi näin, voidaan päätellä, että todistustaakka, joka on EY 81 artiklan 3 kohtaan vetoavalla henkilöllä, on täytetty. Tällaisessa tapauksessa komission on osoitettava vääriksi nämä perustelut ja todisteet (ks. edellä 196 kohdassa mainittu asia GlaxoSmithKline Services v. komissio, tuomion 236 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

198 Koska sitä, onko komissio jättänyt ottamatta huomioon edellä 197 kohdassa mainitun oikeuskäytännön, on mahdotonta arvioida abstraktilla tasolla, nyt käsiteltävän kanneperusteen kahta osaa on tutkittava yhdessä.

199 Mille tahansa yritysten yhteenliittymän päätökselle, jolla rajoitetaan kilpailua joko sen vaikutusten tai tarkoituksen vuoksi, voidaan lähtökohtaisesti myöntää EY 81 artiklan 3 kohdan mukainen poikkeus (ks. vastaavasti edellä 196 kohdassa mainittu asia GlaxoSmithKline Services v. komissio, tuomion 233 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

200 Kyseisen määräyksen soveltamiselle on asetettu tiettyjä edellytyksiä, joiden täyttyminen on sekä välttämätöntä että riittävää. Ensinnäkin edellytetään, että yritysten yhteenliittymän päätös tai päätösten ryhmä osaltaan tehostaa tuotantoa tai tuotteiden jakelua taikka edistää teknistä tai taloudellista kehitystä, toiseksi, että se jättää kuluttajille kohtuullisen osuuden näin saatavasta hyödystä, kolmanneksi, että sillä ei aseteta asianomaisille yrityksille rajoituksia, jotka eivät ole välttämättömiä, ja neljänneksi, että sillä ei anneta näille yrityksille mahdollisuutta poistaa kilpailua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia tuotteita (ks. vastaavasti edellä 196 kohdassa mainittu asia GlaxoSmithKline Services v. komissio, tuomion 234 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

201 On muistettava, että kun EY 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tehdyn päätöksen kumoamista koskevaa vaatimusta käsittelevä tuomioistuin tutkii monitahoisia taloudellisia arviointeja, sen valvonta rajataan asiakysymysten osalta koskemaan ainoastaan sitä, että tosiseikat pitävät paikkansa, ettei asiassa ole tehty ilmeistä arviointivirhettä ja että niistä tehdyt oikeudelliset luonnehdinnat ovat paikkansapitäviä (ks. edellä 196 kohdassa mainittu asia GlaxoSmithKline Services v. komissio, tuomion 241 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

202 Tuomioistuimen asiana on kuitenkin paitsi tutkia esitettyjen todisteiden aineellinen paikkansapitävyys, luotettavuus ja johdonmukaisuus, myös tarkistaa, sisältävätkö nämä todisteet kaikki ne seikat, jotka on otettava huomioon monitahoisen tilanteen arvioinnissa, ja voivatko kyseiset todisteet tukea päätelmiä, jotka niistä on tehty. Tuomioistuimen tehtävänä ei toisaalta ole korvata omalla arvioinnillaan sellaisen päätöksen tehneen toimielimen taloudellista arviointia, jonka laillisuutta sen on määrä valvoa (ks. edellä 196 kohdassa mainittu asia GlaxoSmithKline Services v. komissio, tuomion 242 ja 243 kohta).

203 Siltä osin kuin on kyse siitä, miten komissio on tutkinut ensimmäisen EY 81 artiklan 3 kohdassa määrätyn edellytyksen täyttymistä, kantajat arvostelevat komissiota keskittymisestä siihen, seurasiko tekninen ja taloudellinen kehitys nimenomaan MTM:istä, kun taas kantajien mielestä olisi ollut aiheellista ottaa huomioon kaikki MasterCard-järjestelmästä koituvat edut. Kantajat väittävät, että ensimmäinen edellytys täyttyy joka tapauksessa, vaikka MTM:iä tarkasteltaisiin muista seikoista irrallaan, kun otetaan huomioon, että ne mahdollistavat MasterCard-järjestelmän optimaalisen toiminnan. Kantajat moittivat tältä osin komissiota siitä, ettei se ole ottanut huomioon sellaisia positiivisia vaikutuksia, joita MTM:illä on korttien myöntämisen markkinoille, ja siitä, että se on asettanut niille kohtuuttoman näyttötaakan, vaikka se myöntääkin, että MTM:t saattavat edistää taloudellista ja teknistä kehitystä.

204 Eräät väliintulijoista korostavat niitä – sekä suoria että välillisiä – objektiivisia etuja, joita MTM:iin voidaan liittää. Siltä osin kuin on kyse suorista eduista, kauppiaat hyötyvät siitä, että korttien myöntäjä käsittelee korttitapahtumia, ja ne myös saavat suurimman hyödyn maksutakeesta, jonka korttien myöntäjät tarjoavat ja joka rahoitetaan MTM:illä. Väliintulijat huomauttavat, että vaihtoehtoiset maksutavat merkitsevät kauppiaille suuria kuluja, jotka myös vyörytetään kuluttajille. Välillisten etujen osalta väliintulijat viittaavat maksuaika- ja luottokortteihin sisältyvään korottomaan maksuaikaan, joka kannustaa ostoihin ja lisää niiden määrää. Väliintulijat korostavat myös sitä, että riidanalaisessa päätöksessä ja Visa II -päätöksessä on omaksuttu tässä suhteessa eri lähestymistavat. Se, ettei lähestymistapojen eroa ole selitetty, merkitsee väliintulijoiden mukaan perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä.

205 Komissio vaatii kyseisen kanneperusteen hylkäämistä. Eräät väliintulijat, jotka tukevat sen vaatimuksia, kiistävät sen, että MTM:iä voitaisiin pitää vastikkeena kauppiaiden saamista eduista.

206 EY 81 artiklan 3 kohdassa määrätyistä edellytyksistä ensimmäinen liittyy siihen, että mainitun määräyksen nojalla sallitun sopimuksen on ”tehostettava tuotantoa tai tuotteiden jakelua tai edistettävä teknistä tai taloudellista kehitystä”. Unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, ettei tehostamisena voida pitää kaikkia sellaisia etuja, joita osapuolet saavat sopimuksen perusteella tuotanto- tai jakelutoiminnassaan. Tämän tehostamisen on synnytettävä sellaisia merkittäviä objektiivisia etuja, jotka saattavat kompensoida sopimuksen aiheuttamia kilpailuhaittoja (ks. edellä 101 kohdassa mainittu asia Van den Bergh Foods v. komissio, tuomio 139 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

207 Aluksi on torjuttava kantajien esittämä arvostelu, joka kohdistuu siihen, että komissio olisi tehnyt virheen tarkastellessaan MTM:iä irrallaan ottamatta huomioon sitä, että MasterCard-järjestelmä kokonaisuudessaan edisti teknistä ja taloudellista kehitystä, vaikka se myönsi, että tällaista edistystä tapahtui. Koska MTM:t eivät ole liitännäisiä rajoituksia MasterCard-järjestelmään nähden, komissio saattoi nimittäin perustellusti tutkia, syntyikö nimenomaan MTM:ien perusteella merkittäviä objektiivisia etuja. Näin ollen sillä, että komissio myöntää riidanalaisen päätöksen 679 perustelukappaleessa, että MasterCard-järjestelmän kaltaiset maksukorttijärjestelmät merkitsevät teknistä ja taloudellista kehitystä, ei ole merkitystä sen kannalta, täyttävätkö MTM:t EY 81 artiklan 3 kohdan ensimmäisen edellytyksen.

208 Riidanalaisen päätöksen 674–677 perustelukappaleesta – joiden sisältöä kantajat eivät ole riitauttaneet – ilmenee, että kantajien argumentit, sellaisina kuin ne on esitetty hallinnollisessa menettelyssä, perustuvat siihen, että MTM:illä on tasapainottava tehtävä MasterCard-järjestelmään sisältyvien korttien myöntämiseen liittyvän puolen ja korttitapahtumien vastaanottamiseen liittyvän puolen välillä.

209 Näissä argumenteissa otetaan lähtökohdaksi se, että kortteja myöntävät pankit ja korttitapahtumia vastaanottavat pankit tarjoavat yhteisen palvelun, joka merkitsee yhteisiä kuluja (ensimmäinen oletus), ja että kortteja myöntävät pankit vastaavat suurimmasta osasta järjestelmän kuluja (toinen oletus). Jotta kortteja myöntävät pankit voivat jatkaa maksukorttien myöntämistä ja tällaisten korttien houkuttelevuutta lisäävien palvelujen tarjoamista, niille on siirrettävä maksu järjestelmän ”vastaanottavasta” osasta. Tämän maksun avulla saavutetaan tasapaino tasolla, jolla MasterCard-järjestelmän toiminta on tehokkaimmillaan (kolmas oletus). MasterCard-järjestelmän optimointi tällä tavoin on perustana sille taloudelliselle ja tekniselle kehitykselle, jota järjestelmä edustaa. Kantajien soveltamat menettelyt MTM:ien asettamiseksi takaavat kantajien mukaan parhaiten kulujen jakamisen järjestelmään sisältyvien korttien myöntämiseen liittyvän puolen ja korttitapahtumien vastaanottamiseen liittyvän puolen välillä.

210 Ensimmäisestä oletuksesta on riittävää todeta – samankaltaisista syistä kuin edellä 175–177 perustelukappaleessa mainitut syyt –, että huolimatta siitä vuorovaikutuksesta, jota korttien myöntämiseen liittyvän toiminnan ja korttitapahtumien vastaanottamiseen liittyvän toiminnan välillä on, komissio ei tehnyt ilmeistä arviointivirhettä, kun se riidanalaisen päätöksen 681 ja 682 perustelukappaleessa hylkäsi kantajien esittämän luonnehdinnan yhteiseen palveluun liittyvistä yhteisistä kuluista.

211 Toisesta oletuksesta on riittävää huomauttaa, että kuten komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 686 perustelukappaleessa, oletus perustuu puutteelliseen esitykseen korttien myöntämistä ja korttitapahtumien vastaanottamista koskevasta toiminnasta, koska esityksessä otetaan huomioon ainoastaan kortteja myöntäville pankeille aiheutuvat kulut mutta ei oteta huomioon tuloja tai muita taloudellisia etuja, joita ne saavat korttien myöntämistä koskevasta toiminnastaan, huolimatta niiden merkityksestä, jota on korostettu edellä 106–108 kohdassa.

212 Kolmannesta oletuksesta on lopuksi todettava, ettei komissio ainoastaan hylännyt kantajien esittämiä todisteita sillä perusteella, ettei niillä ollut riittävää todistusarvoa, vaan myös korosti riidanalaisen päätöksen 702–708 ja 709–724 perustelukappaleessa, että sekä MasterCard-järjestelmän toiminta että MTM:ien asettamiseen liittyvät tavat poikkesivat huomattavasti siitä teoreettisesta mallista, johon kantajien argumentit perustuivat, eli Baxterin mallista.

213 Siltä osin kuin on kyse MasterCard-järjestelmän vertailusta Baxterin mallin kanssa, komissio viittasi muun muassa perustavanlaatuiseen eroon niissä syissä, joista kauppiaat hyväksyvät maksukortteja. Vaikka Baxterin malli merkitsee tältä osin sitä, että kauppiaat hyväksyvät tällaisia kortteja niiden etujen vuoksi, joita niille koituu kyseisestä maksutavasta, hyväksymisen syynä on käytännössä myös paine, joka aiheutuu kyseistä maksutapaa koskevasta kuluttajakysynnästä ja vaarasta menettää liiketoimintaa, jos ne kieltäytyisivät hyväksymästä kortteja tai harjoittaisivat syrjintää tältä osin.

214 MTM:ien asettamisessa käytettyjen menetelmien osalta komissio korosti niitä eroja, joita kantajien noudattaman käytännön ja Baxterin mallin välillä on.

215 Luotto- ja maksuaikakorttien suhteen käytetyn menetelmän (MasterCard Standard Interchange Methodology, riidanalaisen päätöksen 710–718 perustelukappale) suhteen komission esittämä arvostelu kohdistuu pääasiallisesti sellaisen arvioinnin heikkouksiin, joka liittyy kortinhaltijoiden ja kauppiaiden taholta kyseiseen maksutapaan kohdistuvan kysynnän kehittymiseen, vaikka se on yksi Baxterin mallin olennaisista tekijöistä. Niinpä kauppiaiden taholta tulevaa kysyntää arvioidaan ainoastaan viittaamalla siihen, mitä kanta-asiakaskorttijärjestelmän luominen maksaisi. Komissio huomauttaa tällaisen arvioinnin rajallisuudesta, koska kaikki kauppiaat eivät halua luoda kanta-asiakaskorttijärjestelmää tai pysty siihen. Kortinhaltijoiden taholta tulevaa kysyntää koskevan arvioinnin osalta komissio toteaa, etteivät kantajat todellisuudessa arvioi kysynnän kehittymistä vaan luottavat ainoastaan kortteja myöntävien pankkien antamiin tietoihin.

216 Maksukortteihin sovellettavan menetelmän (Global MasterCard Debit Interchange Fee Methodology, riidanalaisen päätöksen 719–724 perustelukappale) osalta komissio myöntää, että se on lähempänä Baxterin mallia, koska siinä otetaan samanaikaisesti huomioon paitsi järjestelmän kortteja myöntävälle osalle aiheutuvat kulut, myös korttitapahtumia vastaanottavalle osalle aiheutuvat kulut, mutta toteaa kuitenkin, että kyseinen menetelmä perustuu liioittelevaan näkemykseen kortteja myöntävälle osalle aihetuvista kuluista, koska niihin sisällytetään kaikkiin maksutapoihin erottamattomasti liittyvät kulut, kuten käyttötilin ylläpitämiseen liittyvät kulut.

217 Kun edellä esitetty otetaan huomioon, on todettava, että komissio saattoi ilmeistä arviointivirhettä tekemättä hylätä ne väitteet, jotka kantajat esittivät osoittaakseen, että MasterCard-järjestelmästä koituvat objektiiviset edut liittyvät siihen osaan, joka MTM:illä on.

218 Edellä 210–215 kohdasta ilmenee täsmällisemmin, että kantajien näkemyksessä yhtäältä yliarvioidaan kortteja myöntäville pankeille aiheutuvia kuluja ja toisaalta arvioidaan puutteellisesti niitä etuja, joita kauppiaat saavat kyseisestä maksutavasta.

219 Tätä päätelmää eivät horjuta kantajien esittämät väitteet siitä, että ne ovat esittäneet runsaasti taloudellisia todisteita osoittaakseen väitteidensä paikkansapitävyyden. Kantajat viittaavat tässä yhteydessä VTVTA:nsa asiaa koskeviin kohtiin ja siihen liitettyyn taloutta koskeviin seikkoihin liittyvään todistusaineistoon sekä liitteisiin A.13 ja A.14. Kantajat viittaavat myös siihen, mitä komissio on todennut Visa II -päätöksen 83 perustelukappaleessa, eli että ”mitä enemmän kauppiaita järjestelmässä on, sitä enemmän siitä on hyötyä kortinhaltijoille, ja päinvastoin”, minkä ne tulkitsevat osoittavan väitteensä oikeiksi.

220 Tästä on todettava, että kuten komissio on huomauttanut yhdessä riidanalaisen päätöksen liitteistä, joka koskee kantajien esittämien taloudellisia seikkoja koskevien todisteiden kumoamista (riidanalaisen päätöksen liitteessä 4 oleva 10 kohta), on korostettava, että vaikka mainittujen todisteiden perusteella voitaisiin katsoa, että MTM:t lisäävät MasterCard-järjestelmän tuotosta, tämä ei sellaisenaan riitä osoittamaan, että ne täyttävät ensimmäisen EY 81 artiklan 3 kohdassa määrätyn edellytyksen.

221 On huomattava, että MasterCard-järjestelmän tuotoksen kasvusta hyötyvät ensisijaisesti MasterCard-maksuorganisaatio ja siihen osallistuvat pankit. Kuten edellä 206 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä on todettu, EY 81 artiklan 3 kohdan ensimmäisen edellytyksen mukaisena tehostamisena ei kuitenkaan voida pitää kaikkia sellaisia etuja, joita osapuolet saavat sopimuksen perusteella tuotanto- tai jakelutoiminnassaan.

222 Kauppiaiden osalta on todettava, että vaikka liikenteessä olevien korttien määrä voi lisätä MasterCard-järjestelmän hyötyä niiden kannalta, siitä seuraa myös, että se painostusmahdollisuus, jota ne itse voivat harjoittaa MTM:ien määrän suhteen, ja näin ollen myös kantajien markkinavoiman

kasvu, vähenee. Voidaan nimittäin perustellusti katsoa, että se kielteisiä vaikutuksia koskeva vaara, joka seuraisi siitä, että kauppiaat kieltäytyisivät hyväksymästä kyseistä maksutapaa tai syrjisivät sitä, on sitä korkeampi, mitä enemmän kortteja on liikenteessä.

223 Nämä perustelut sisältyvät ensisijaisesti riidanalaisen päätöksen 729 ja 730 perustelukappaleeseen. Vaikka 729 perustelukappaleessa myönnetään, että ”vaikka sellaisessa maksukorttijärjestelmässä, jolle ovat ominaisia välilliset verkostoon liittyvät ulkoiset toimijat, toimitusmaksujen avulla voidaan tukea sen hyödyn optimoimista, jonka käyttävät saavat verkostosta”, 730 perustelukappaleessa todetaan myös, että pankit voivat käyttää MTM:iä ”saadakseen tehokkuusetuja ja tuloja”.

224 Siltä osin kuin on kyse viittauksesta Visa II -päätöksen 83 perustelukappaleeseen, on todettava, että vaikka komissio myönsi, että Visa-järjestelmästä saatava hyöty kunkin käyttäjäryhmän kannalta riippui muuhun ryhmään kuuluvien käyttäjien määrästä, se korosti myös, että oli vaikeata määrittää Visan korttimaksujen keskimääräistä marginaalihyötyä kunkin käyttäjäryhmän osalta, ja että oli tarve löytää sellainen hyväksyttävissä oleva korvaava viitetekijä, joka vastaisi sen huoliin muun muassa siitä, että MTM:t asetetaan tasolle, joka ”maksimoi tulot” (Visa II -päätöksen 80 perustelukappale). Vastaavasti on todettava, että vaikka Visan MTM:ien osalta myönnettiin poikkeus, näin ei tehty pelkästään sen perusteella, että ne edistivät järjestelmän tuotoksen kasvua, vaan myös, koska ne määritettiin kolmen sellaisen kuluryhmän perusteella, jotka liittyivät sellaisiin palveluihin, joita ainakin osaksi tarjottiin kauppiaiden hyväksi, eli korttitapahtumien käsittelykulut, ”maksutakeiden” tarjoamisesta aiheutuvat kulut ja korottomasta maksuajasta aiheutuvat kulut (Visa II -päätöksen 84 ja 85 perustelukappale).

225 Vaikka kantajat toteavat kannekirjelmän alaviitteessä, että ”tähän mennessä esitetyt todisteet, joita ei ole kiistetty, osoittavat, että toimitusmaksu on suuruudeltaan vain vähän enemmän kuin kaksi kolmasosaa maksutakeista, korottomasta maksuajasta ja käsittelystä aiheutuvista kuluista – – eikä edes sisällä korvausta monista muista eduista, kuten lisääntyneestä myynnistä ja kassavirtaeduista, joita kauppiaiden eduksi syntyy”, on korostettava, ettei kyseistä väitettä tueta yhdelläkään seikalla, jonka perusteella voitaisiin tarkistaa sen paikkansapitävyys.

226 Näin ollen on katsottava, että koska ei ole näytetty toteen, että MTM:ien ja kauppiaiden saamien objektiivisten etujen välillä olisi riittävän läheinen yhteys, se, että MTM:t saattavat edistää MasterCard-järjestelmän tuotoksen kasvua, ei sellaisenaan riitä osoittamaan, että ensimmäinen EY 81 artiklan 3 kohdassa määrätyistä edellytyksistä täyttyy.

227 Kantajat arvostelevat komissiota myös yhtäältä siitä, ettei se ole ottanut huomioon niitä etuja, joita MTM:istä koituu kortinhaltijoille, ja toisaalta siitä, että komissio toimii MTM:ien osalta ”hintojen säännöstelijänä”.

228 Mainitun arvostelun ensimmäisen kohdan osalta pitää toki paikkansa, että vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että sellaiset huomattavat objektiiviset edut, joihin ensimmäinen EY 81 artiklan 3 kohdassa määrätyistä edellytyksistä liittyy, voidaan saada paitsi merkityksellisillä markkinoilla, mutta tämän lisäksi tarvittaessa myös kaikkien muiden sellaisten markkinoiden kannalta, joihin kyseessä olevalla sopimuksella voi olla myönteisiä vaikutuksia, ja jopa tätäkin yleisemmin, kaikkien sellaisen palveluiden kannalta, joiden laatu tai tehokkuus voi parantua kyseisen sopimuksen johdosta (asia T-86/95, Compagnie générale maritime ym. v. komissio, tuomio 28.2.2002, Kok., s. II-1011, 343 kohta ja edellä 196 kohdassa mainittu asia GlaxoSmithKline Services v. komissio, tuomion 248 kohta). Koska kauppiaat muodostavat yhden niistä kahdesta käyttäjäryhmästä, joihin maksukortit vaikuttavat, toisen EY 81 artiklan 3 kohdassa määrätyistä edellytyksistä olemassaolo merkitsee välttämättä sitä, että MTM:iin liittyvien huomattavien objektiivisten etujen olemassaolo on näytettävä toteen myös suhteessa niihin.

229 Ellei tällaista näyttöä esitetä, kantajien esittämä arvostelu, joka koskee sitä, että MTM:ien perusteella kortinhaltijoille koituvat edut on otettu riittämättömästi huomioon, ei näin ollen voi missään tapauksessa menestyä.

230 Kyseisen arvostelun toisen kohdan – jossa toistetaan ensimmäisen kanneperusteen ensimmäisessä osassa esitetyt argumentit – osalta kantajat ja useat väliintulijat väittävät, että hallinnollisessa menettelyssä esitettyjen argumenttien olisi pitänyt johtaa siihen, että todistustaakan niiden kumoamisesta olisi pitänyt siirtyä komissiolle. Ne arvostelevat komissiota myös siitä, että se on vaatinut niitä perustelemaan MTM:ien asettamisen tietylle tasolle. Kantajat ja eräät väliintulijat viittaavat lopuksi siihen, että komissio on riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen käynnistänyt tarjouskilpailun tutkimuksesta, joka koskee ”kauppiaille aiheutuvia kuluja ja niiden saamia hyötyjä eri maksutapojen hyväksymisestä”, korostaakseen, ettei käytettävissä ole sellaisia tietoja, joilla voitaisiin saavuttaa komission edellyttämä taloudellisia seikkoja koskevien todisteiden taso.

231 On todettava, ettei komissio ole laiminlyönyt edellä 197 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä vahvistettua periaatetta, koska se tutki kantajien hallinnollisessa menettelyssä esittämät argumentit ja hylkäsi ne asianmukaisesti.

232 Siltä osin kuin on kyse väitteestä, joka koskee sellaisten tietojen puuttumista, joilla voitaisiin saavuttaa komission edellyttämä taloudellisia seikkoja koskevien todisteiden taso, on todettava, että vaikka tämä näytettäisiin toteen, se ei kuitenkaan merkitsisi sitä, että todistustaakkaa kevennettäisiin tai että se peräti käännettäisiin, kuten kantajat ilmeisesti esittävät. Tältä osin on katsottava, että tällaisten vaikeuksien voidaan katsoa aiheutuvan niiden argumenttien sisällöstä, joita kantajat ovat esittäneet hallinnollisessa menettelyssä.

233 Koska ei voida täsmällisesti osoittaa sellaisten etujen laajuutta, joilla voitaisiin oikeuttaa se, että kauppiaat suorittavat rahallisen vastikkeen kortteja myöntäville pankeille aiheutuvista kuluista, voidaan näin ollen perustellusti katsoa, että kantajien asiana oli sen osoittamiseksi, että MTM:t täyttivät EY 81 artiklan 3 kohdassa määrätyistä edellytyksistä ensimmäisen, yksilöidä maksu-, maksuaika- tai luottokortteja myöntävien pankkien palvelut, joita voidaan kauppiaiden kannalta pitää objektiivisina etuina. Kantajien asiana oli myös osoittaa, että oli olemassa riittävän selvä yhteys kyseisten palvelujen suorittamiseen liittyvien kulujen ja MTM:ien määrän välillä. Tämän viimeisen kohdan osalta on todettava, ettei mainittuja kuluja voida määrittää ottamatta huomioon muita tuloja, joita kortteja myöntävät pankit saavat mainittujen palvelujen suorittamisesta, tai ottamalla huomioon kuluja, jotka eivät suoraan liity mainittuihin palveluihin.

234 Koska komissio saattoi edellä 214–218 kohdassa mainituista syistä katsoa ilmeistä arviointivirhettä tekemättä, ettei luotto- ja maksuaikakortteihin sovellettavan menetelmän tai maksukortteihin sovellettavan menetelmän perusteella voitu osoittaa, että ensimmäinen EY 81 artiklan 3 kohdassa määrätyistä edellytyksistä täyttyi, se useiden väliintulijoiden korostama seikka, että MTM:t muodostavat vastikkeen tietyistä kauppiaille annettavista eduista, ei nyt käsiteltävän asian olosuhteissa ole omiaan osoittamaan, että MTM:t täyttävät kyseisen määräyksen mukaiset edellytykset.

235 Komissiota ei vastaavasti voida myöskään moittia siitä, että se olisi ilman selityksiä poikennut siitä kannasta, jonka se omaksui Visa II -päätöksessä siltä osin kuin oli kyse MTM:ien tarkastelusta EY 81 artiklan 3 kohdan kannalta, koska Visa II -päätöksessä poikkeus myönnettiin sellaisen laskentamenetelmän perusteella, jossa MTM:ien määrä rajattiin tiettyihin kauppiaille annettuihin etuihin, mikä erottaa sen tilanteen, jossa mainittu päätös tehtiin, nyt käsiteltävän asian tilanteesta.

236 Kun edellä esitetty otetaan huomioon, on katsottava, etteivät kantajat ole osoittaneet, että komission perustelut, jotka koskivat EY 81 artiklan 3 kohdassa määrätyistä edellytyksistä ensimmäistä, olivat lainvastaisia. Koska kyseisessä artiklassa määrätyt edellytykset on täytettävä, jotta artiklaa voidaan soveltaa, kanneperusteen toinen osa on hylättävä, eikä tältä osin ole tarvetta tutkia kantajien esittämää muuta kyseiseen artiklaan perustuvaa arvostelua.

237 Näin ollen kanneperusteen ensimmäinen osa, joka liittyy siihen, että kantajille asetettu todistustaakka on liian raskas, on myös hylättävä. Edellä esitetyistä selvityksistä nimittäin ilmenee, että komissio on tutkinut kantajien esittämät argumentit ja todisteet, ja se on nyt käsiteltävän asian olosuhteissa voinut

pätevästi katsoa, ettei kyseisten argumenttien ja todisteiden perusteella voinut osoittaa, että EY 81 artiklan soveltamisedellytykset täyttyivät. Koska komissio saattoi pätevästi katsoa, etteivät kantajat olleet esittäneet näyttöä siitä poikkeuksesta, johon ne vetosivat, on aiheellista hylätä myös in dubio pro reo -periaatteen loukkaamista koskeva väite.

3. Kolmas kanneperuste, joka koskee sitä, että EY 81 artiklan 3 kohtaa on rikottu sillä perusteella, että MasterCard-maksuorganisaatio on luokiteltu virheellisesti yritysten yhteenliittymäksi

238 Kantajat arvostelevat väliintulijoiden tukemina komissiota siitä, että se on virheellisesti katsonut, että kyse oli EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta yritysten yhteenliittymästä, ja ettei se ole ottanut huomioon niitä muutoksia, joita IPO:sta aiheutui MasterCardin rakenteen ja hallinnon kannalta, vaikka on selvää, etteivät pankit enää valvo tätä ja että tämä määrittää MTM:t yksipuolisesti. Kantajat väittävät muun muassa, että se, harjoittavatko pankit valvontaa vai eivät, on relevantti tekijä. Kantajat toteavat lisäksi, että komissio katsoi virheellisesti, että IPO:n jälkeen MasterCard-maksuorganisaation liiketoiminnasta Euroopassa huolehtivat eurooppalaiset pankit Euroopan-alueen hallituksen välityksellä.

239 Lisäksi kantajat ja useat väliintulijat arvostelevat komission soveltaman sellaisen kriteerin olemassaoloa, jonka mukaan MasterCard-maksuorganisaatiolla ja pankeilla on yhteinen intressi MTM:ien asettamisessa. Komissiota moititaan siitä, ettei se osoittanut, että MasterCard-maksuorganisaatio jatkoi MTM:iä asettaessaan toimimista pankkien pikemminkin kuin MasterCardin osakkaiden edun mukaisesti tai niiden nimissä. Yksi väliintulijoista esittää myös, ettei kyseinen kriteeri perustu minkäänlaiseen oikeuskäytäntöön. Useat väliintulijat väittävät, etteivät ne kykene harjoittamaan minkäänlaista vaikutusvaltaa MasterCard-maksuorganisaation elimiin nähden ja että kyseinen organisaatio kohtelee niitä asiakkaina.

240 Komissio vaatii kanneperusteen tämän osan hylkäämistä.

241 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 81 artiklan 1 kohtaa sovelletaan yhteenliittymiin siltä osin kuin yhteenliittymien omassa tai niihin liittyvien yritysten toiminnassa pyritään tuottamaan niitä vaikutuksia, joita kyseisellä määräyksellä pyritään poistamaan (ks. asia T-193/02, Piau v. komissio, tuomio 26.1.2005, Kok., s. II-209, 72 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

242 On myös todettava, että käsitteet ”sopimus”, ”yritysten yhteenliittymien päätökset” ja ”yhdenmukaistettu menettelytapa” kattavat subjektiiviselta kannalta samankaltaisia yhteistyön muotoja, jotka eroavat toisistaan ainoastaan voimakkuutensa ja ilmenemismuotojensa osalta (asia C-8/08, T-Mobile Netherlands ym., tuomio 4.6.2009, Kok., s. I-4529, 23 kohta).

243 Siltä osin kuin on kyse käsitteestä ”yritysten yhteenliittymän päätös” on todettava, että kuten julkisasiamies Léger totesi asiassa C-309/99, Wouters ym., 19.2.2002 annetun tuomion osalta esittämässään ratkaisuehdotuksessa (Kok., ss. I-1577, I-1582, 62 kohta), käsitteen tarkoituksena on estää se, että yritykset voisivat välttyä kilpailusääntöjen soveltamiselta pelkästään sen muodon perusteella, jota käyttäen ne yhteensovittavat toimintansa markkinoilla. Tämän periaatteen tehokkuuden varmistamiseksi EY 81 artiklan 1 kohdassa ei kielletä ainoastaan yritysten välisiä suoria yhteistoimintajärjestelyjä (sopimukset ja yhdenmukaistetut menettelytavat), vaan myös institutionaaliset yhteistoiminnan muodot, toisin sanoen tilanteet, joissa taloudelliset toimijat toimivat ryhmärakenteen tai yhteisen elimen välityksellä.

244 Näin ollen nyt käsiteltävässä asiassa on tutkittava, onko MasterCard-maksuorganisaatio yhä pankkien toimintaa yhteen sovittava institutionaalisen yhteistoiminnan muoto huolimatta niistä muutoksista, joita IPO:sta aiheutui.

245 Ensinnäkin, vaikka on katsottava selvitetyksi, että IPO:n jälkeen MasterCard-maksuorganisaation elimet tekevät MTM:iä koskevat päätökset ja etteivät pankit osallistu kyseiseen päätöksentekomenettelyyn, riidanalaisen päätöksen tekemisen aikaan – joka edellä 64 mainitun oikeuskäytännön mukaisesti on

relevantti ajankohta kyseisen päätöksen lainmukaisuuden tarkastelun kannalta – vallinneiden tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella on selvää, että pankit jatkoivat kollektiivisesti päätösvallan käyttämistä MasterCard-maksuorganisaation toimintaa koskevien olennaisten tekijöiden suhteen myös IPO:n jälkeen sekä kansallisella tasolla että Euroopan tasolla.

246 Ensinnäkin ja siltä osin kuin on kyse MasterCard-maksuorganisaation toiminnasta kansallisella tasolla, komissio totesi riidanalaisen päätöksen 58–62 kohdassa, joihin saman päätöksen 359 kohdassa viitataan, että pankeilla oli oikeus vahvistaa erityisiä kansallisia sääntöjä, joita sovellettiin tiettyihin markkinoihin ja joilla osaksi korvattiin maailmanlaajuisen verkoston säännöt. Näihin lukeutuvat ”säännöt, joita sovelletaan kaikkiin maansisäisiin korttitapahtumiin, mukaan lukien sellaiset korttitapahtumat, joita maan ulkopuolella olevat jäsenet ovat vastaanottaneet” (riidanalaisen päätöksen 60 perustelukappale). Kuvaavin esimerkki tästä kansallisella tasolla käytetystä päätösvallasta on MTM:ien sijaan käytettävien kotimaisten toimitusmaksujen asettaminen. Komissio totesi myös riidanalaisen päätöksen 61 perustelukappaleessa, ettei kantajien tarvinnut hyväksyä tai hyväksyttää tällaisia sääntöjä.

247 Toiseksi on todettava, että komissio saattoi riidanalaisen päätöksen 50–57 kohdassa ja 364 ja 365 kohdassa pätevästi korostaa, että IPO:n jälkeen oli yhä olemassa eurooppalaisten pankkien edustajista koostuva Euroopan-alueen hallitus ja että tällä oli valta päättää ”keskeisistä asioista”, joihin lukeutuivat jäsenyyshakemuksien tutkiminen, sakot, alueidenväliset menettelyohjeet, arvioinnit ja maksut siltä osin kuin kyseisillä arvioinneilla ja maksuilla ei ole poissulkevaa vaikutusta, alueidenvälisten tuotteiden parantaminen ja kehittäminen ”siltä osin kuin kehityshankkeet eivät liity kilpailun kannalta arkaluonteisiin asioihin”, vuotuinen menoarvio, ylijäämärahastot sekä yhteisbrändäystä ja asiakaskortteja koskevat säännöt (riidanalaisen päätöksen 52 perustelukappale).

248 Kuten kantajat kirjelmissään huomauttavat, Euroopan-alueen hallitus oli velvollinen noudattamaan maailmanlaajuisen hallituksen ohjeita, ja siltä voitiin evätä päätösvalta. Maailmanlaajuisen hallituksen mahdollisuus antaa ohjeita, joissa täsmennettiin esimerkiksi Euroopan-alueen hallituksen toimivallan rajoja, ei muuta sitä tosiseikkaa, että viimeksi mainittu käyttää päätösvaltaa. Sama koskee maailmanlaajuisen hallituksen mahdollisuutta itse käyttää Euroopan-alueen hallituksen valtuuksia tai evätä siltä päätösvalta, kun otetaan huomioon kyseisen päätösvallan käyttöä koskevat poikkeuksellisen tiukat ehdot, joihin viitataan riidanalaisen päätöksen 55 ja 56 perustelukappaleessa.

249 Se, että pankit säilyttävät Euroopan tasolla ja kansallisella tasolla päätösvallan MasterCard-maksuorganisaatiossa, tekee niistä päätelmistä, joita IPO:n perusteella voidaan tehdä, varsin suhteellisia. Riidanalaisen päätöksen tekemisen ajankohtana MasterCard-maksuorganisaatio vaikutti pikemminkin jatkavan toimintaansa Euroopassa yritysten yhteenliittymänä, jossa pankit eivät olleet pelkästään asiakkaita tarjottujen palvelujen osalta vaan osallistuivat kollektiivisesti ja hajautetulla tavalla kaikkeen olennaiseen päätöksentekoon.

250 Toiseksi komissio saattoi pätevästi katsoa, että MTM:t heijastivat olennaisesti pankkien intressejä, vaikka pankit eivät enää IPO:n jälkeen hallinneetkaan MasterCardia tai osallistuneet MTM:ien tason vahvistamiseen, koska MasterCard-maksuorganisaatiolla ja pankeilla oli tässä suhteessa yhteiset intressit.

251 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä seuraa ensinnäkin, että intressien yhteneväisyys tai yhteinen intressi on relevantti seikka arvioitaessa sitä, onko kyse EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta yritysten yhteenliittymän päätöksestä (ks. vastaavasti asia C-45/85, Verband der Sachversicherer v. komissio, tuomio 27.1.1987, Kok., s. 405, 209 kohta).

252 Toiseksi komissio saattoi perustellusti todeta, että pankeilla – korttitapahtumien vastaanottamisen markkinoilla toimivat pankit mukaan lukien – oli intressi asettaa MTM:t korkealle tasolle.

253 Kuten komissio on perustellusti korostanut riidanalaisen päätöksen 383 perustelukappaleessa, mainituilla pankeilla oli MTM:ien ansiosta käytössään vähimmäishinta, joka mahdollisti sen, että ne saattoivat edellä 134 kohdassa mainituista syistä helposti vyöryttää MTM:t kauppiaille. Pankkien

vastaanottotoiminnan yhteydessä MTM:t merkitsevät niille kuluja vain, jos ne päättävät vastata niistä itse. Edellä 162–164 kohdassa todetun perusteella on kuitenkin ilmeistä, että tämä on pikemminkin poikkeus kuin sääntö.

254 Vaikka asia olisikin näin, voitaisiin perustellusti katsoa, että MTM:t säilyvät pankkien tulonlähteenä, koska ne myös myöntävät kortteja. Tästä on todettava, etteivät kantajat tai väliintulijat ole esittäneet sellaisia seikkoja, joilla voitaisiin kumota se huomautus, jonka komissio on esittänyt riidanalaisen päätöksen 385 perustelukappaleessa ja joka koskee sitä, että koska 31.12.2004 saakka oli voimassa MasterCard-järjestelmän sääntö, NAWIR (No Acquiring Without Issuing Rule), joka velvoitti sellaiset pankit, jotka halusivat vastaanottaa korttitapahtumia, myös myöntämään kortteja, käytännössä kaikki korttitapahtumia vastaanottavat pankit myös myönsivät kortteja ja hyötyivät siten MTM:istä.

255 Kolmanneksi komissio saattoi perustellusti todeta riidanalaisen päätöksen 386 perustelukappaleessa, että myös MasterCard-maksuorganisaatiolla oli intressi siihen, että MTM:t asetettiin korkealle tasolle, ”koska ne liittymismaksut, joita [MasterCard ja sen kokonaan omistamat tytäryhtiöt] perivät pankeilta vastikkeena niiden koordinaatio- ja verkostopalveluista, [oli] sidottu transaktioihin” (riidanalaisen päätöksen 386 perustelukappale). Transaktioiden lukumäärä ja vastaavasti MasterCard-maksuorganisaation tulot riippuvat ennen kaikkea pankkien halukkuudesta tarjota MasterCard-kortteja asiakkailleen. MasterCard-maksuorganisaation intressissä on näin ollen asettaa MTM:t tasolle, jota pidetään pankkien kannalta houkuttelevana, mikä korostaa sitä seikkaa, jonka komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 461–498 perustelukappaleessa, eli että järjestelmien välinen kilpailu on epäedullista sellaisten korttijärjestelmien kannalta, jotka tarjoavat alhaiset MTM:t.

256 Neljänneksi kantajien kirjelmistä ilmenee, etteivät ne kiistä riidanalaisen päätöksen 389 perustelukappaleessa esitettyä toteamusta siitä, että ”IPO:n jälkeinen kehitys osoittaa myös, että [MasterCard-maksuorganisaatio] ottaa pankkien konkreettiset intressit huomioon vahvistaessaan [MTM:ien] tason”. Kantajat pikemminkin väittävät, että ne toimivat vain palvelujen tarjoajina, jotka pyrkivät täyttämään asiakkaidensa, eli kortteja myöntävien pankkien, korttitapahtumia vastaanottavien pankkien ja kauppiaiden, tarpeita.

257 On kuitenkin todettava, ettei pankkien ja kauppiaiden ryhmittely yhdeksi ryhmäksi juuri vakuuta, koska kauppiaiden osalta se, mitä tavoitellaan, on – kuten edellä 212–217 kohdassa on todettu – ennen kaikkea se enimmäiskynnyshinta, jonka ne korttitapahtumien osalta sietävät.

258 Kantajien väitteet siitä, että MasterCardin IPO:n jälkeen MasterCard-maksuorganisaatio ottaa huomioon ainoastaan osakkaidensa intressit, eivät myöskään vakuuta. Koska korkeiden MTM:ien asettaminen edistää korttitapahtumien määrän kasvua, ja sillä on näin ollen suotuisa vaikutus MasterCard-maksuorganisaation tuloihin, voidaan perustellusti katsoa, ettei MasterCardin osakkaiden ja pankkien välillä ole minkäänlaista etujen ristiriitaa.

259 On todettava, että kun otetaan huomioon edellä mainitut kaksi seikkaa, eli se, että pankit säilyttivät IPO:n jälkeen päätösvallan MasterCard-maksuorganisaatiossa, ja se, että kyseisen organisaation ja pankkien väliset intressit ovat MTM:ien osalta yhtenevät, komissio saattoi perustellusti katsoa, että huolimatta niistä muutoksista, joita IPO:sta aiheutui MasterCardin kannalta, MasterCard-maksuorganisaatio jatkoi institutionaalisessa muodossa pankkien toiminnan yhteensovittamista. Näin ollen komissio saattoi oikeutetusti luokitella MasterCard-maksuorganisaation elinten päätökset, jotka koskivat MTM:ien asettamista, yritysten yhteenliittymän päätöksiksi.

260 Kolmas kanneperuste on näin ollen hylättävä, eikä ole tarpeen tutkia kantajien esittämää arvostelua sellaisista muista seikoista, joihin komissio vetosi päätelmiensä tueksi, ja erityisesti siitä, että pankit MTM:ien osalta uuden hallintomallin (riidanalaisen päätöksen 394–396 perustelukappale).

4. Neljäs kanneperuste, joka koskee sitä, että kanteen kohteena olevaa päätöstä tehtäessä on tehty menettelyvirheitä ja tosiseikkoja koskevia virheitä

261 Nyt käsiteltävä kanneperuste jakautuu kahteen osaan, joista ensimmäisessä väitetään, että kantajien puolustautumisoikeuksia on loukattu, ja toisessa, että riidanalaista päätöstä tehtäessä on tehty tosiseikkoja koskevia virheitä.

a) Kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee kantajien puolustautumisoikeuksien loukkaamista

262 Kantajat esittävät neljä väitettä, joissa arvostellaan ensinnäkin sitä, että on turvauduttu epäasianmukaisella tavalla tosiseikkojen esittelyä koskevaan kirjeeseen, toiseksi, että kyseinen kirje on epäselvä, kolmanneksi, että kanteen kohteena olevaan päätökseen on sisällytetty uusia seikkoja, sekä neljänneksi sitä tapaa, jolla komissio on antanut tietoja tietyille kansallisille kilpailuviranomaisille.

Ensimmäinen väite, joka koskee sitä, että on turvauduttu epäasianmukaisella tavalla tosiseikkojen esittelyä koskevaan kirjeeseen

263 Kantajat arvostelevat komissiota siitä, että se on turvautunut tosiseikkojen esittelyä koskevaan kirjeeseen eikä toiseen TVTA:han. Mainitulla tosiseikkojen esittelyä koskevalla kirjeellä mentiin kantajien mukaan pidemmälle kuin pelkästään uutta näyttöä koskevassa esittelyssä, ja se sisälsi niiden mukaan uusia oikeudellisia argumentteja ja olennaisia tosiseikkoja.

264 Komissio vaatii nyt käsiteltävän väitteen hylkäämistä.

265 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen edellyttää, että asianomainen yritys saa hallinnollisessa menettelyssä ilmaista asianmukaisesti näkemyksensä esiin tuotujen tosiseikkojen ja olosuhteiden paikkansapitävyydestä ja merkityksestä sekä niistä asiakirjoista, joita komissio on käyttänyt perussopimuksen rikkomista koskevan väitteensä tukena (yhdistetyt asiat 100/80-103/80, Musique Diffusion française ym. v. komissio, tuomio 7.6.1983, Kok., s. 1825, 10 kohta ja asia C-310/93 P, BPB Industries ja British Gypsum v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok., s. I-865, 21 kohta).

266 Asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 1 kohta heijastelee mainittua periaatetta, koska siinä säädetään, että osapuolille on lähetettävä väitetiedoksianto, jossa on esitettävä selkeästi kaikki ne olennaiset seikat, joihin komissio menettelyn tässä vaiheessa perustaa näkemyksensä (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomio 7.1.2004, Kok., s. I-123, 67 kohta), jotta ne, joita asia koskee, saavat tietoonsa, mistä toiminnasta komissio niitä arvostelee, ja jotta ne voivat tehokkaasti puolustautua ennen kuin komissio antaa lopullisen päätöksensä. Tämä edellytys täyttyy, jos lopullisessa päätöksessä ei aseteta asianomaisten henkilöiden vastuulle väitetiedoksiannossa tarkoitetuista rikkomisista poikkeavia rikkomisia ja jos siinä esitetään ainoastaan ne tosiseikat, joista asianomaisilla henkilöillä on ollut mahdollisuus esittää näkemyksensä (ks. vastaavasti asia T-213/00, CMA CGM ym. v. komissio, tuomio 19.3.2003, Kok., s. II-913, 109 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

267 Tämä voidaan kuitenkin tehdä tiivistelmänomaisesti eikä lopullisen päätöksen tarvitse välttämättä olla jäljennös väitetiedoksiannosta (ks. vastaavasti edellä 265 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Musique Diffusion française ym., tuomion 14 kohta), koska väitetiedoksianto on ainoastaan valmisteluasiakirja, jossa esitetyt tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevat arviot ovat luonteeltaan pelkästään väliaikaisia (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 142/84 ja 156/84, British American Tobacco ja Reynolds Industries v. komissio, tuomio 17.11.1987, Kok., s. 4487, 70 kohta). Komissio voi näin ollen täydentää väitetiedoksiantoa osapuolten antaman vastineen perusteella, jossa esitetyt argumentit osoittavat, että osapuolet ovat todella voineet käyttää puolustautumisoikeuksiaan. Komissio voi myös hallinnollisen menettelyn huomioon ottaen muuttaa ja täydentää, sekä tosiasiallisesti että oikeudellisesti, esittämiensä

väitteiden tukena olevia perusteluja (ks. vastaavasti edellä 228 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Compagnie générale maritime ym., tuomion 448 kohta ja asia T-310/01, Schneider Electric v. komissio, tuomio 22.10.2002, Kok., s. II-4071, 438 kohta).

268 Täydentävän väitetiedoksiannon tiedoksi antaminen niille, joita asia koskee, on näin ollen tarpeen ainoastaan siinä tapauksessa, että selvitysten tulokset ovat sellaisia, että komissio asettaa yritysten vastuulle uusia toimia tai muuttaa kiistettyjen kilpailusääntöjen rikkomisten todisteita merkittävällä tavalla (ks. edellä 266 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 192 kohta).

269 Lopuksi on todettava myös, että oikeuskäytännön mukaan puolustautumisoikeuksia on loukattu, jos on olemassa mahdollisuus, että komission säännöstenvastaisen toiminnan vuoksi sen toteuttama hallinnollinen menettely olisi saattanut johtaa erilaiseen tulokseen. Kantajana oleva yritys näyttää toteen, että tällainen loukkaaminen on tapahtunut, jos se voi osoittaa riittävällä tavalla, ei että komission päätöksellä olisi ollut toisenlainen sisältö vaan että se olisi voinut puolustautua paremmin, jos säännöstenvastaisuutta ei olisi tapahtunut, esimerkiksi siksi, että se olisi voinut käyttää puolustuksessaan asiakirjoja, joihin se ei saanut tutustua hallinnollisen menettelyn aikana (ks. vastaavasti asia C-194/99 P, Thyssen Stahl v. komissio, tuomio 2.10.2003, Kok., s. I-10821, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja asia C-407/08 P, Knauf Gips v. komissio, tuomio 1.7.2010, Kok., s. I-6375, 28 kohta).

270 Nyt käsiteltävässä asiassa on korostettava, että vaikka komissio tukeutui TVTA:n 202–213 perustelukappaleessa MasterCard-maksuorganisaation ominaispiirteisiin sellaisina, kun ne ilmenivät ennen IPO:a, todetakseen, että se oli EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu yritysten yhteenliittymä, kyseisen väitetiedoksiannon muista kohdista voidaan päätellä, että komissio katsoi, ettei MasterCardin julkistettu IPO vaikuttanut siihen päätelmään, että EY 81 artiklaa oli rikottu. Kyseisen väitetiedoksiannon 25 perustelukappaleessa korostettiinkin, etteivät kantajien toimittamat asiakirjat osoittaneet, että Euroopan-alueen hallitus menettäisi IPO:n jälkeen oikeuden asettaa MTM:iä. Mainitun väitetiedoksiannon 28 perustelukappaleessa komissio esitti selvityksen niistä muutoksista, joita IPO:sta aiheutuisi, mutta totesi samalla, että pankeilla olisi huomattava merkitys myös uudessa rakenteessa.

271 Vaikka yksi niistä seikoista, joihin komissio viittasi TVTA:ssa, poikkesikin siitä, mitä IPO:n yhteydessä lopulta päätettiin – eli se, ettei Euroopan-alueen hallitus säilyttänytkään valtaa vahvistaa MTM:iä – TVTA tarjosi kuitenkin kantajille mahdollisuuden esittää näkemyksensä komission väitteestä, joka koski MasterCard-järjestelmän luokittelua EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi yritysten yhteenliittymäksi, ja erityisesti siitä, ettei IPO vaikuttanut tähän luokitteluun. Tästä seuraa johdonmukaisesti, että kantajilla oli myös mahdollisuus tulla komission kuulemiksi tältä osin VTVTA:n jälkeen järjestetyssä kuulemisessa.

272 Sitä, että kantajilla on ollut tällainen mahdollisuus esittää näkemyksensä hallinnollisessa menettelyssä, osoittaa myös se, että huomattavan osa VTVTA käsittelee niitä vaikutuksia, joita IPO:lla oli EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamisen kannalta.

273 Nyt käsiteltävässä tilanteessa on näin ollen katsottava, että se, että komissio on turvautunut kirjeeseen pikemminkin kuin väitetiedoksiantoon, ei merkitse kantajien puolustautumisoikeuksien loukkaamista, koska komissio oli velvollinen ainoastaan mainitsemaan ne todisteet, joita se aikoi käyttää kumotakseen kantajien hallinnollisessa menettelyssä esittämät väitteet.

274 Nyt käsitelty väite on näin ollen hylättävä.

Toinen väite, joka koskee sitä, että tosiseikkojen esittelyä koskeva kirje on epäselvä

275 Kantajat väittävät, että tosiseikkoja esittelevän kirjeen sisältö ei ollut riittävän selvä, jotta ne olisivat voineet ymmärtää, miten komissio aikoi käyttää niitä asiakirjoja, joihin se viittasi, ja näin huolimatta sellaisista selvityspyynnöistä, joita kantajat lähettivät sekä komissiolle että kuulemismenettelyistä

vastaavalle neuvonantajalle, minkä komissio on vastineessaan myöntänyt. Kantajat viittaavat liitteisiin A.8.2 ja A.20, joissa toistetaan kantajien ja komission välinen, kyseisestä seikkaa koskeva kirjeenvaihto. Kirjeen epäselvyys merkitsee kantajien mukaan sitä, että niiden puolustautumisoikeuksia on loukattu.

276 Kyseisen väitteen tutkittavaksi ottamisen osalta kantajat väittävät, että kannekirjelmässä selitetään, miksi tosiseikkoja esittelevä kirje oli puutteellinen, ja että tätä koskeva näyttö ilmenee liitteistä.

277 Komissio katsoo, että kyseinen väite on jätettävä tutkimatta.

278 On todettava, että kantajien argumentit ilmenevät niiden kannekirjelmästä hyvin suppeasti. Kannekirjelmän 122 kohdassa arvostellaan hyvin yleisin sanamuodoin sitä, ettei komissio toimittanut kantajille ”kaikkia sellaisia selvityksiä, joiden perusteella ne voisivat ymmärtää, miten komissio aikoi käyttää [tosiseikkoja esittelevässä kirjeessä] mainittua aineistoa”. Kannekirjelmän 123 kohdassa mainitaan, että kantajilla oli ”suuria vaikeuksia asianmukaisen vastauksen antamisessa”. Kannekirjelmän 124 kohdassa väitetään lopuksi, että kantajat ”löysivät [tosiseikkoja esittelevästä kirjeestä] ainakin 20 esimerkkiä tapauksista, joissa komissio oli jättänyt ilmoittamatta, miten niitä todisteita, joihin komissio viittasi, tultaisiin käyttämään”. Yhtäkään esimerkkiä ei kuitenkaan esitetä kannekirjelmässä. Vastaavasti kannekirjelmään ei sisälly mitään, minkä perusteella voitaisiin arvioida niitä ”vaikeuksia”, joihin kantajat viittaavat.

279 On myös todettava, etteivät kantajien viittaukset kannekirjelmän liitteisiin A.8.2 (”Otteita [kantajien] asianajajan ja komission välisestä kirjeenvaihdosta”) ja A.20 (”[Kantajien] asianajajan ja komission välistä, tosiseikkoja esittelevän kirjeen puutteellisuutta koskevaa kirjeenvaihtoa ajalta 17.4. – – ja 12.7.2007”) poista niitä puutteita, joita kannekirjelmään tältä osin sisältyy.

280 On todettava, että kantajat tyytyvät pelkästään yleisesti viittaamaan liitteeseen A.20. Edellä 68–70 kohdassa esitetyistä syistä mainittua liitettä ei näin ollen voida ottaa huomioon.

281 Siltä osin kuin on kyse liitteestä A.8.2, kantajien voidaan katsoa viitanneen kyseisen liitteen nimenomaiseen katkelmaan, eli kantajien lähettämään 13.4.2007 päivättyyn kirjeeseen, ja näin ollen sen sisältö voidaan ottaa huomioon. Mainitussa kirjeessä kuitenkin vain luetellaan tiettyjä sellaisia kohtia tosiseikkoja esittelevästä kirjeestä, joista kantajat toteavat, että ne ”ovat epäselviä”, ja joiden osalta ne pyysivät komissiolta selvennystä. Näin ollen on todettava, ettei pelkästään mainittua luetteloa tarkastelemalla voida päätellä – varsinkaan kun kantajat eivät esitä tältä osin täsmällisempiä argumentteja –, ja että väitetty epäselvyys olisi voinut merkitä kantajien puolustautumisoikeuksien loukkaamista.

282 Kun edellä esitetty otetaan huomioon, on todettava, että nyt käsitelty väite on työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla jätettävä tutkimatta tutkittavaksi ottamista koskevien edellytysten puuttumisen vuoksi, koska väite ei sisällä sellaisia olennaisia seikkoja, joiden perusteella unionin yleinen tuomioistuin voisi harjoittaa valvontaansa ja komissio voisi valmistella puolustuksensa.

Kolmas väite, jonka mukaan riidanalaisessa päätöksessä on esitetty uusia seikkoja

283 Kantajat väittävät, että riidanalainen päätös sisältää ensinnäkin uusia argumentteja, toiseksi uusia perusteluja ja kolmanneksi todisteita koskevia täydentäviä tai tarkentavia selityksiä, joita niillä ei ole ollut mahdollisuutta riitauttaa. Kantajat viittaavat tältä osin liitteeseen A.21 (”[Kantajien] puolustautumisoikeuksien loukkaaminen komission toimesta – argumentteja, perusteluja ja todisteita IPO:n osalta”). Kantajat väittävät, että myös tältä osin niiden puolustautumisoikeuksia on loukattu.

284 Tämä väite on kantajien mukaan otettava tutkittavaksi, koska liitteessä A.21 pelkästään esitellään TVTA:n ja riidanalaisen päätöksen väliset erot.

285 Komissio katsoo, ettei kyseistä väitettä voida ottaa tutkittavaksi ja että se on joka tapauksessa perusteeton.

286 Siltä osin kuin on ensinnäkin kyse arvostelusta, joka koskee sitä, että riidanalaisessa päätöksessä on esitetty uusia argumentteja, on riittävää korostaa, ettei kyseinen arvostelu kohdistu riidanalaisen päätöksen sellaisiin seikkoihin, joiden perusteella on todettu, että komissio saattoi pätevästi katsoa, että kyse oli yritysten yhteenliittymän päätöksestä IPO:n jälkeenkin.

287 Siltä osin kuin on kyse toteamuksesta siitä, että pankit jatkoivat kollektiivisen päätösvallan käyttämistä MasterCard-maksuorganisaation olennaisten tekijöiden osalta kansallisella tasolla ja Euroopan tasolla, ne väitetyt uudet seikat, joihin kannekirjelmän liitteessä A.21 viitataan, eivät koske pankkien valtaa vahvistaa erityisiä kansallisia sääntöjä, joita sovelletaan tiettyihin markkinoihin ja joilla osittain korvataan maailmanlaajuiset verkostosäännöt (edellä 246 kohta), tai sitä, että Euroopan-alueen hallituksella on yhä valta päättää ”keskeisistä asioista” (edellä 247 kohta).

288 Siltä osin kuin on kyse siitä toteamuksesta, että MasterCard-maksuorganisaation ja pankkien intressit ovat yhteneviä korkeiden MTM:ien asettamisen osalta, liitteessä A.21 mikään ei viittaa sellaisten argumenttien riitauttamiseen, joiden mukaan pankeilla oli intressi MTM:ien asettamiseen korkealle tasolle (edellä 253 ja 254 kohta). Mainitussa liitteessä ei myöskään ole mitään, mikä viittaisi siihen, että riidanalaisen päätöksen 386 perustelukappaleessa oleva argumentti, jonka mukaan myös MasterCard-maksuorganisaatiolla oli intressi korkeiden MTM:ien asettamiseen (edellä 255 kohta), olisi esitetty ensimmäisen kerran riidanalaisessa päätöksessä. Lopuksi on todettava, ettei riidanalaisen päätöksen 389 perustelukappaleessa esitettyä toteamusta siitä, että MasterCard-maksuorganisaatio ottaa huomioon pankkien konkreettiset intressit vahvistaessaan MTM:ien tasoa, ole riitautettu (edellä 256 kohta).

289 Toiseksi on huomattava, että sama koskee arvostelua, joka kohdistuu siihen, että riidanalaisessa päätöksessä on esitetty ”uusia perusteluja”. Ainoa väite, jolla voi mahdollisesti olla merkitystä, liittyy riidanalaisen päätöksen 360 perustelukappaleen – joka koskee pankkien ja MasterCard-maksuorganisaation välisen horisontaalisen yhteistyön olemassaoloa – sanamuotoon. On kuitenkin todettava, että se ero, johon kantajat vetoavat, koskee erityisen vähäistä seikkaa komission perusteluissa eikä sen toteamuksen sisältöä, johon kyseiset perustelut ovat johtaneet.

290 Siltä osin kuin on kolmanneksi kyse arvostelusta, joka kohdistuu siihen, että riidanalainen päätös sisältää todisteita koskevia täydentäviä tai tarkentavia selityksiä, on huomattava, että ainoastaan kaksi kannekirjelmän liitteessä A.21 esitettyä moitetta koskee komission perusteluihin liittyviä olennaisia seikkoja ja että komissio on tukenut kyseisiä seikkoja koskevaa arviotaan muilla todisteilla, joita kantajat eivät ole riitauttaneet. Asia on näin riidanalaisen päätöksen 59 perustelukappaleessa esitetyn sen toteamuksen osalta, jonka mukaan MasterCard-maksuorganisaation johto kannusti horisontaalista päätöksentekoa pankkien välillä. Sama koskee riidanalaisen päätöksen 354 perustelukappaleessa esitettyä toteamusta siitä, että eurooppalaiset pankit olivat yhä vastuussa liiketoiminnasta Euroopassa, lukuun ottamatta sellaisia asioita, joita pidettiin kilpailunrajoitusten vastaisten sääntöjen kannalta arkaluonteisina.

291 Nyt käsitelty väite on näin ollen hylättävä.

Neljäs väite, joka koskee sitä, ettei kansallisille kilpailuviranomaisille ole annettu riittävästi tietoja

292 Kantajat huomauttavat, että komissio myöntää, ettei kaikille kansallisille kilpailuviranomaisille ole lähetetty VTVTA:ta samoja menettelyjä noudattaen, koska osa niistä on saanut sen vain päivää ennen kuulemista. Kantajat toteavat, että jos ne olisivat tienneet VTVTA:n lähettämisessä ilmenneistä viivästyksistä, ne olisivat vaatineet kuulemisen lykkäämistä. Kantajien mukaan kyse on hyvää hallintoa koskevien periaatteiden ja kantajien luottamuksensuojan ja puolustautumisoikeuksien loukkaamisesta, koska kanteen kohteena olevaa päätöstä ei ole voitu tehdä tietoisena kaikista kantajien puolustukseen liittyvistä seikoista.

293 Komissio vaatii kyseisen väitteen hylkäämistä.

294 Asetuksen N:o 1/2003 14 artiklan mukaan komissio kuulee jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten edustajia ennen kuin se tekee sellaisen päätöksen, josta nyt käsiteltävässä asiassa on kyse.

295 Koska [EY] 81 ja [EY] 82 artiklan mukaisten komission menettelyjen kulusta 7.4.2004 annetun komission asetuksen (EY) N:o 773/2004 (EUVL L 123, s. 18) 14 artiklan 3 kohdassa säädetään, että ”komissio kutsuu jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset suulliseen kuulemiseen”, on toki toivottavaa, että kilpailuviranomaiset – tai ainakin ne kilpailuviranomaiset, jotka haluavat osallistua kuulemiseen – saavat osapuolten kirjalliset huomautukset tietoonsa kohtuullisessa ajassa ennen kuulemista.

296 Sitä, että tietyt kansalliset kilpailuviranomaiset ovat saaneet VTVTA:n käyttöönsä yhtä työpäivää ennen kuulemista, ei kuitenkaan voida pitää sellaisena virheenä, joka voisi johtaa riidanalaisen päätöksen kumoamiseen.

297 Asetuksen N:o 1/2003 14 artiklasta ilmenee, että neuvoa-antavan komitean tehtävänä on antaa kirjallinen lausunto ensimmäisestä päätösluonnoksesta. Sillä, että VTVTA on lähetetty myöhässä, ei ollut vaikutusta sen menettelyn pätevyyteen, jossa asia saatettiin neuvoa-antavan komitean käsiteltäväksi, koska kilpailuviranomaiset kykenivät saamaan VTVTA:n tietoonsa ennen kuin niitä kuultiin mainitussa komiteassa.

298 Kuten komissio perustellusti toteaa, se, että VTVTA on mainitulla tavalla lähetetty myöhässä, ei ole myöskään estänyt kilpailuviranomaisia esittämästä näkemyksiään kuulemisessa.

299 Kyseinen väite ja näin ollen kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä kokonaisuudessaan.

b) Kanneperusteen toinen osa, joka koskee tosiseikkoja koskevia virheitä

300 Kantajat väittävät, että tietyt komission tekemät tosiseikkoja koskevat virheet ovat niin suuria, että ne merkitsevät sitä, ettei riidanalainen päätös ole pätevä. Kantajat esittävät tältä osin kolme väitettä, jotka koskevat ensinnäkin sitä, että komissio on ilmeisen virheellisellä tavalla verrannut MasterCard-järjestelmää viiteen kansalliseen järjestelmään, jotka komissio oli yksilöinyt, toiseksi sitä, että komissio on tehnyt valikoivan arvion hallinnollisessa menettelyssä kerätyistä kauppiaiden lausunnoista, ja kolmanneksi sitä, että kauppiaiden markkinatutkimus sisältää perustavanlaatuisia virheitä.

301 Toiseen ja kolmanteen väitteeseen on jo otettu kantaa edellä 145–158 kohdassa. Ensimmäisestä väitteestä on todettava, että sen päätelmän oikeellisuutta, etteivät MTM:t ole objektiivisesti välttämättömiä, voidaan riittävästi tukea muilla todisteilla ja argumenteilla kuin vertailulla viiteen kansalliseen järjestelmään. Kyseinen väite on näin ollen hylättävä, koska se on joka tapauksessa tehoton.

302 Kanneperusteen toinen osa ja näin ollen nyt käsitelty kanneperuste sekä riidanalaisen päätöksen kumoamista koskeva vaatimus on hylättävä.

B *Riidanalaisen päätöksen 3–5 ja 7 artiklan kumoamista koskeva vaatimus*

303 Kantajat vaativat toissijaisesti riidanalaisen päätöksen 3–5 ja 7 artiklan kumoamista.

304 Komissio velvoitti riidanalaisen päätöksen 3 artiklassa kantajia kumoamaan muodollisesti MTM:t kuuden kuukauden kuluessa, muuttamaan yhteenliittymän verkostoa koskevia sääntöjä ja kumoamaan kaikki MTM:iä koskevat päätökset. Kyseisen päätöksen 4 artiklassa kantajat velvoitetaan kuuden kuukauden kuluessa ilmoittamaan muutoksista yhteenliittymän verkostoa koskeviin sääntöihin kaikille rahoituslaitoksille, jotka kuuluvat MasterCard-järjestelmään ja kaikille selvitysyhteisöille ja -pankeille, jotka käsittelevät korttitapahtumia Euroopan talousalueella. Päätöksen 5 artiklassa kantajat määrätään

julkaisemaan tiivistelmä riidanalaisesta päätöksestä internetissä. Riidanalaisen päätöksen 7 artiklassa säädetään, että jos kantajat eivät noudata jotain päätöksen 2–5 artiklaan sisältyvistä määräyksistä, niille määrätään uhkasakko, jonka suuruus on 3,5 prosenttia kantajien päivittäisestä konsolidoidusta kokonaisliikevaihdosta.

305 Vaikka kantajien vaatimusten otsikko viittaa riidanalaisen päätöksen 3–5 ja 7 artiklan kumoamiseen, kantajien argumentit, jotka on esitetty kyseisen vaatimuksen tueksi esitetyn ainoan kanneperusteen yhteydessä, koskevat ainoastaan riidanalaisen päätöksen 3 ja 7 artiklaa.

306 Asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos komissio toteaa – –, että [EY] 81 tai [EY] 82 artiklaa rikotaan, se voi päätöksellään määrätä asianomaiset yritykset ja yritysten yhteenliittymät lopettamaan todetun rikkomisen. Tässä tarkoituksessa komissio voi määrätä ne toteuttamaan kaikki toimintaa koskevat tai rakenteelliset korjaustoimenpiteet, jotka ovat oikeasuhteisia tehtyyn rikkomiseen nähden ja välttämättömiä sen tosiasialliselle lopettamiselle. Rakenteellisia korjaustoimenpiteitä voidaan määrätä vain joko silloin, kun ei ole olemassa yhtä tehokasta keinoa menettelyn korjaamiseksi, tai kun mikä tahansa yhtä tehokas toimenpide menettelyn korjaamiseksi olisi asianomaiselle yritykselle raskaampi kuin kyseessä oleva rakenteellinen toimenpide – – .”

307 Asetuksen N:o 1/2003 24 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään, että ”komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille uhkasakon, joka on enintään viisi prosenttia edellisen tilikauden keskimääräisestä päivittäisestä liikevaihdosta kultakin viivästyspäivältä laskettuna päätöksessä määrätystä päivästä, pakottaakseen ne – – 7 artiklan nojalla tehdyn päätöksen mukaisesti lopettamaan [EY] 81 tai [EY] 82 artiklan määräysten rikkomisen”.

308 Kanneperusteensa ensimmäisessä osassa kantajat väittävät, että riidanalaista päätöstä tehtäessä on laiminlyöty perusteluvelvollisuus siltä osin kuin on kyse korjaustoimenpiteestä, jonka komissio on määrännyt riidanalaisen päätöksen 3 artiklassa, ja saman päätöksen 7 artiklassa määrätystä uhkasakosta.

309 On muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 253 artiklassa edellytettyjen perustelujen on oltava kyseessä olevan toimenpiteen luonteen mukaisia ja niistä on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä toimenpiteen tehneen toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, ja siten, että toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen lainmukaisuuden. Perusteluvelvollisuuden täyttymistä on arvioitava asiaan liittyvien olosuhteiden perusteella, joita ovat muun muassa toimenpiteen sisältö, esitettyjen perustelujen luonne ja se tarve, joka niillä, joille päätös on osoitettu tai joita se koskee suoraan ja erikseen, voi olla saada selvennystä tilanteeseen. Perusteluissa ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, koska sitä, ovatko päätöksen perustelut EY 253 artiklan mukaisia, tutkitaan paitsi päätöksen sanamuodon myös asiayhteyden ja kaikkien asiaa koskevien oikeussääntöjen suhteen (ks. asia C-367/95, komissio v. Sytraval ja Brink’s France, tuomio 2.4.1998, Kok., s. I-1719, 63 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

310 Väitteestä siitä, ettei riidanalaisen päätöksen 3 artiklassa olevaa määräystä ole perusteltu riittävästi, on korostettava, että kantajille asetetun velvollisuuden – eli sen, että niiden on kuuden kuukauden kuluessa kumottava muodollisesti kyseiset MTM:t, muutettava yhteenliittymän verkostoa koskevia sääntöjä ja kumottava kaikki MTM:iä koskevat päätökset – oikeudellinen perusta täsmennetään riidanalaisen päätöksen 756 perustelukappaleessa. Mainitun velvollisuuden perustelut ilmenevät kyseisen päätöksen 759 ja 761 perustelukappaleesta, jossa sen todetaan seuraavan kantajiin kohdistetusta määräyksestä lakata tosiasiallisesti asettamasta KPM:ille vähimmäishintaa.

311 Vaikka kyseiset perustelut ovat tiivistelmänomaiset, kantajat ovat kuitenkin voineet niiden perusteella saada tietoonsa komission määräyksen perustelut ja unionin yleinen tuomioistuin voi niiden perusteella valvoa sen laillisuutta.

312 Pitää toki paikkansa, ettei riidanalainen päätös sisällä selitystä päätöksen 3 artiklassa asetetun velvollisuuden oikeasuhteisuudesta, toisin kuin päätöksen 4 ja 5 artiklassa asetettujen velvollisuuksien ja 7 artiklassa asetetun uhkasakon oikeasuhteisuudesta.

313 On kuitenkin todettava, että koska velvollisuutta muuttaa yhteenliittymän verkostoa koskevia sääntöjä ja kumota kaikki MTM:iä koskevat päätökset on pidettävä MTM:ien lainvastaisuutta koskevan toteamuksen välittömänä seurauksena, komissio ei ollut velvollinen esittämään tältä osin nimenomaisia perusteluja.

314 Tätä päätelmää eivät horjuta kantajien väitteet siitä, että komissio on aikaisemmin myöntänyt, että MTM:t voivat olla EY 81 artiklan mukaisia, tai hyväksynyt sen periaatteen, että MTM:t saattoivat täyttää EY 81 artiklan 3 kohdan ensimmäisen edellytyksen. Koska tällaisilla väitteillä ei ole merkitystä korjaustoimenpiteen määrittämisen yhteydessä, komissio ei ollut velvollinen esittämään tältä osin perusteluja. Lisäksi on todettava, että kuten edellä 192 kohdassa on muistutettu, Visan MTM:ien osalta sovellettiin poikkeusta sellaisen MTM:iä koskevan muutetun ehdotuksen perusteella, jossa MTM:ien määrä rajattiin sellaisiin kuluihin, joita kortteja myöntäville pankeille aiheutui tiettyjen etujen tarjoamisesta kauppiaille, mikä erottaa ne nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevista MTM:istä.

315 Riidanalaisen päätöksen 3 artiklan perustelujen puutteellisuutta koskeva väite on näin ollen hylättävä.

316 Riidanalaisen päätöksen 7 artiklassa mainitun uhkasakon perustelujen osalta on todettava, että sen oikeudelliseen perustaan viitataan nimenomaisesti riidanalaisen päätöksen 773 perustelukappaleessa. Uhkasakon perustelut sisältyvät kyseisen päätöksen 774 perustelukappaleeseen, jossa komissio toteaa, että ”vaara siitä, että [MasterCard-maksuorganisaatio] jatkaa [MTM:ien] soveltamista tai että se yrittää toteuttaa toimenpiteitä tosiasiallisesti kiertääkseen korjaustoimenpiteen, on riittävä peruste, jotta voidaan katsoa, että on aiheellista määrätä [kantajille] uhkasakkoja, jotta voidaan varmistaa korjaustoimenpiteen noudattaminen”.

317 Uhkasakon määrän valinta selitetään riidanalaisen päätöksen 775 ja 776 perustelukappaleessa. Komissio on viitannut tarpeeseen ”vahvistaa uhkasakkojen määrä tasolle, jolla asianomaisen yrityksen kannalta on taloudellisesti järkevämpää noudattaa päätöstä – – kuin pyrkiä hyötymään sen noudattamatta jättämisestä”. Komissio on myös maininnut MasterCard-maksuorganisaation huomattavan koon ja aikaisemman yrityksen MasterCardin IPO:a käyttäen estää kilpailuoikeuden soveltaminen. Komissio päätti kyseisellä perusteella asettaa uhkasakon määrän 70 prosenttiin enimmäismäärästä, joka on 5 prosenttia edeltävän tilikauden päivittäisestä konsolidoidusta kokonaisliikevaihdosta.

318 Koska kantajilla on tällaisten perustelujen ansiosta ollut mahdollisuus saada tietoonsa syyt riidanalaisen päätöksen 7 artiklassa määrätyn uhkasakon asettamiselle ja unionin yleisellä tuomioistuimella on niiden perusteella mahdollisuus tutkia uhkasakon laillisuus, väite, joka koskee riidanalaisen päätöksen 7 artiklan perustelujen puutteellisuutta, on myös hylättävä.

319 Tätä päätelmää eivät horjuta erään väliintulijan väitteet siitä, että 7 artikla on kumottava perustelujen puutteellisuuden perusteella sen takia, ettei komissio selittänyt, miksi se piti MasterCardia itsenäisenä yrityksenä määrätessään sen liikevaihtoon perustuvan uhkasakon, vaikka se samalla väitti määräävänsä seuraamuksia yritysten yhteenliittymän päätöksen perusteella.

320 On korostettava, että asetuksen N:o 1/2003 24 artiklan 1 kohdan a alakohdassa viitataan nimenomaisesti mahdollisuuteen määrätä uhkasakkoja yritysten yhteenliittymille.

321 Koska MasterCard International ja MasterCard Europe ovat MasterCardin kokonaan omistamia tytäryhtiöitä, on katsottava, että kun komissio otti huomioon MasterCardin liikevaihdon, se ainoastaan sovelsi asetuksen N:o 1/2003 24 artiklan 1 kohdan a alakohtaa nyt käsiteltävän asian olosuhteisiin. Se ei näin ollen ollut velvollinen tarjoamaan tältä osin erityistä selitystä.

322 Kanneperusteensa toisessa osassa kantajat väittävät, ettei riidanalaisen päätöksen 3 artiklassa säädetty korjaustoimenpide ole oikeasuhteinen.

323 On muistettava, että suhteellisuusperiaate unionin oikeuden yleisenä oikeusperiaatteena edellyttää, että toimielinten toimet eivät ylitä niitä rajoja, jotka johtuvat siitä, mikä on asianmukaista ja tarpeellista kyseisellä lainsäädännöllä lainmukaisesti tavoiteltujen päämäärien toteuttamiseksi, koska silloin, kun on mahdollista valita usean tarkoituksenmukaisen toimenpiteen välillä, on valittava vähiten rajoittava, eivätkä toimenpiteistä aiheutuvat haitat saa olla liian suuria tavoiteltuihin päämääriin nähden (asia C-180/96, Yhdistynyt kuningaskunta v. komissio, tuomio 5.5.1998, Kok., s. I-2265, 96 kohta ja asia C-189/01, Jippes ym., tuomio 12.7.2001, Kok., s. I-5689, 81 kohta).

324 Siltä osin kuin on kyse riidanalaisen korjaustoimenpiteen oikeasuhteisuudesta, on muistettava, että asetuksen N:o 1/2003 7 artiklassa säädetään nimenomaisesti siitä, kuinka laajasti suhteellisuusperiaatetta sovelletaan sen soveltamisalan piiriin kuuluvissa tilanteissa. Komissio voi kyseisen säännöksen nojalla määrätä asianomaiset yritykset toteuttamaan kaikki toimintaa koskevat tai rakenteelliset korjaustoimenpiteet, jotka ovat oikeasuhteisia tehtyyn rikkomiseen nähden ja välttämättömiä sen tosiasialliselle lopettamiselle (asia C-441/07 P, komissio v. Alrosa, tuomio 29.6.2010, Kok., s. I-5949, 39 kohta).

325 Nyt käsiteltävässä asiassa riidanalaisen päätöksen 3 artiklassa asetettu velvollisuus kumota muodollisesti MTM:t, muuttaa yhteenliittymän verkostoa koskevia sääntöjä ja kumota kaikki MTM:iä koskevat päätökset seuraa välittömästi sen toteamisesta, että kyseiset MTM:t ovat lainvastaisia. Mainittu velvollisuus ei näin ollen ole suhteeton, koska se on rajattu siten, että kyseinen rikkominen saadaan loppumaan.

326 Tätä päätelmää eivät horjuta kantajien väitteet siitä, että koska komissio myöntää, että MTM:t voivat mahdollisesti täyttää EY 81 artiklan 3 kohdassa asetetut edellytykset, korjaustoimenpide, jolla velvoitetaan kumoamaan MTM:t tai vahvistamaan niiden suuruudeksi nolla, on suhteeton, koska komission olisi pitänyt pikemminkin määrittää se menetelmä, jolla MTM:t olisi pitänyt laskea, jotta ne olisivat EY 81 artiklan mukaisia.

327 Tällaiset argumentit perustuvat virheellisiin perusteluihin. Kantajien asiana oli nimittäin siinä yhteydessä, kun ne pyrkivät osoittamaan, että EY 81 artiklan 3 kohdassa määrätyt edellytykset oli täytetty, esittää sellainen MTM:ien vahvistamista koskeva menetelmä, joka olisi tarvittaessa tehnyt MTM:istä mainitun määräyksen mukaisia. Koska tällaista näyttöä ei ole esitetty, komission tehtävänä on saada pätevästi toteamansa EY 81 artiklan rikkominen loppumaan.

328 Kantajat väittävät lisäksi, että kuuden kuukauden määräaika on myös suhteeton. Ne viittaavat tältä osin siihen, että Visa II -päätöksessä Visalle ”annettiin noin viisi vuotta aikaa toteuttaa huomattavasti vähäisempi muutos ja [ettei] tältä osin määrätty yhtäkään täytäntöönpanotoimenpidettä”.

329 Kuten edellä 192 ja 314 kohdassa on todettu, Visa II -päätös tehtiin asiayhteydessä, joka ei ole rinnastettavissa riidanalaisen päätöksen asiayhteyteen. Joka tapauksessa on todettava, ettei määräaikaa, joka rikkomiseen syyllistyneelle osoitetaan rikkomisen lopettamiseksi, voida järkevästi verrata sellaiseen ajanjaksoon, jolle poikkeus on myönnetty.

330 Kantajat eivät kuuden kuukauden määräajan osalta tuo esille yhtäkään seikkaa, jonka perusteella voitaisiin katsoa, että niiden olisi erityisen vaikeata toteuttaa korjaustoimenpide kyseisessä ajassa. Lisäksi on aiheellista korostaa, että riidanalaisen päätöksen 6 artiklassa säädettiin kantajien mahdollisuudesta pyytää komissiota pidentämään kyseistä määräaikaa.

331 Kanneperusteen toinen osa ja näin ollen koko kanneperuste on hylättävä.

332 Kaiken edellä esitetyn perusteella kaikki nyt käsitellyssä kanteessa esitetyt vaatimukset on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

333 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

334 Koska kantajat ovat hävinneet asian, heidät on komission vaatimusten mukaisesti velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Koska BRC ja EuroCommerce eivät ole esittäneet vaatimuksia tältä osin, ne vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

335 Koska komissio ei vaatinut, että Banco Santander, HSBC, Bank of Scotland, RBS, Lloyds TSB ja MBNA velvoitetaan maksamaan ne kulut, joita komissiolle aiheutui niiden väliintulosta, mainitut väliintulijat vastaavat ainoastaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.

336 Työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan nojalla jäsenvaltiot, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan. Näin ollen Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (seitsemäs jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) MasterCard, Inc., MasterCard International, Inc. ja MasterCard Europe vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja ne velvoitetaan korvaamaan Euroopan komission oikeudenkäyntikulut.

3) Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

4) British Retail Consortium ja EuroCommerce AISBL vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

5) Banco Santander, SA, Royal Bank of Scotland plc, HSBC Bank plc, Bank of Scotland plc, Lloyds TSB Bank plc ja MBNA Europe Bank Ltd vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Dittrich Wiszniewska-Białecka Prek

Julistettiin Luxemburgissa 24 päivänä toukokuuta 2012.

Allekirjoitukset

Sisällys

Tosiseikat 2

I Kantaja 2

II Riidanalaisen päätöksen taustalla oleva hallinnollinen menettely 3

Riidanalainen päätös 3

I Neljän osapuolen maksukorttijärjestelmä ja toimitusmaksut 4

II Merkityksellisten markkinoiden määritteleminen 4

III EY 81 artiklan 1 kohdan soveltaminen 5

A Yritysten yhteenliittymän päätös 5

B Kilpailun rajoittaminen 5

C Sen arvioiminen, ovatko MTM:t objektiivisesti välttämättömiä MasterCard-järjestelmän toiminnan kannalta 6

IV EY 81 artiklan 3 kohdan soveltaminen 6

V Päätösosa

Oikeudenkäyntimenettely 7

Asianosaisten vaatimukset 8

Oikeudellinen arviointi 9

I Kantajien esittämä prosessinjohtotoimea koskeva pyyntö 9

II Kantajien kirjelmiin sisältyvien tiettyjen liitteiden sisällön tutkittavaksi ottaminen 10

III Asiakysymys 11

A Riidanalaisen päätöksen kumoamista koskeva vaatimus 11

1. Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee sitä, että EY 81 artiklan 1 kohtaa on rikottu sillä perusteella, että komissio on katsonut virheellisesti, että MTM:ien asettaminen merkitsi kilpailun rajoittamista 11

a) Kanneperusteen osa, joka koskee sitä, että MTM:ien objektiivista välttämättömyyttä on arvioitu virheellisesti 11

Virheellisten oikeudellisten kriteerien soveltamista koskeva väite 12

Väite, joka koskee MTM:ien objektiivista välttämättömyyttä koskevan tarkastelun virheellisyyttä 13

– MTM:ien objektiivinen välttämättömyys korttitapahtumien vakioselvitysmekanismina 13

– MTM:ien objektiivinen välttämättömyys mekanismina, jolla siirretään varoja kortteja myöntäville pankeille 14

b) Kanneperusteen osa, joka koskee arviointivirheitä arvioinnissa, joka liittyy MTM:ien vaikutuksiin kilpailuun 16

Väitteet, jotka liittyvät sellaisten kilpailuolosuhteiden tarkasteluun, joissa MTM:t eivät ole käytössä 17

Tuotemarkkinoiden tarkastelua koskevat väitteet 22

Väite, joka koskee hallinnollisessa menettelyssä esitettyjen taloudellisia seikkoja koskevien todisteiden tutkimista 24

Riidanalaisen päätöksen perusteluja koskeva väite 25

2. Toinen kanneperuste, joka koskee EY 81 artiklan 3 kohdan rikkomista 26

3. Kolmas kanneperuste, joka koskee sitä, että EY 81 artiklan 3 kohtaa on rikottu sillä perusteella, että MasterCard-maksuorganisaatio on luokiteltu virheellisesti yritysten yhteenliittymäksi 32

4. Neljäs kanneperuste, joka koskee sitä, että kanteen kohteena olevaa päätöstä tehtäessä on tehty menettelyvirheitä ja tosiseikkoja koskevia virheitä 35

a) Kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee kantajien puolustautumisoikeuksien loukkaamista

Ensimmäinen väite, joka koskee sitä, että on turvauduttu epäasianmukaisella tavalla tosiseikkojen esittelyä koskevaan kirjeeseen 35

Toinen väite, joka koskee sitä, että tosiseikkojen esittelyä koskeva kirje on epäselvä 36

Kolmas väite, jonka mukaan riidanalaisessa päätöksessä on esitetty uusia seikkoja 37

Neljäs väite, joka koskee sitä, ettei kansallisille kilpailuviranomaisille ole annettu riittävästi tietoja 38

b) Kanneperusteen toinen osa, joka koskee tosiseikkoja koskevia virheitä 39

B Riidanalaisen päätöksen 3–5 ja 7 artiklan kumoamista koskeva vaatimus 39

Oikeudenkäyntikulut 43